

34. заседание

Четвъртък, 21 юлий 1938 г.

(Открито отъ подпредседателя г. Димитъръ Пешевъ, въ 15 ч. и 40 м.)

СЪДЪРЖАНИЕ:

	Стр.		Стр.
Отпуски, разрешени на народнитѣ представители: г. г. Георги Миковъ и Спасъ Мариновъ	757	4) отъ народния представителъ Парашкевъ Забуновъ къмъ министра на финанситѣ по намаление на лихвения процентъ (Съобщение)	757
Питания:		5) отъ народния представителъ Димитъръ Мацанкиевъ къмъ министра на вътрешнитѣ работи и народното здраве относно отказа на Дирекцията на полицията да визира паспорта на д-ръ Георги Димитровъ за Парижъ (Съобщение)	757
1) отъ народния представителъ Михаилъ Донсузовъ къмъ председателя на Народното събрание относно мѣрките, които трѣбва да се взематъ, за да се улесни народното представителство въ изпълнение на неговия дългъ всрѣдъ народа (Съобщение)	757	Законопроектъ за измѣнение и допълнение на чл. чл. 3, 4, 5, 17, 22 и 23 и за продължение действието на наредбата-законъ за снабдяване на нуждаещото се население, пострададо отъ суша и други природни стихии презъ 1935 г., съ пшеница, ръжъ, смѣсъ и царевица за посѣвъ и изхранване и фуражъ за добитѣка и за 1938 г. (Първо четене — продължение разискванията и приемане, приемане и на второ четене)	757, 767
2) отъ народния представителъ Дойчинъ Цъклевъ къмъ министра на вътрешнитѣ работи и народното здраве относно известни порядки въ областното полицейско управление въ Пловдивъ (Съобщение)	757	Дневенъ редъ за следващото заседание	770
3) отъ народния представителъ Божинъ Продановъ къмъ министра на войната относно известни порядки въ Трудовата повинность (Съобщение)	757		

Председателствуващъ Д. Пешевъ: (Звъни) Понеже присъствуватъ нужното число народни представители, обявявамъ заседанието за открито.

(Отъ 157 народни представители присъствуватъ 154, отсъствуватъ 3, а именно: г. г. д-ръ Кънчо Милановъ Милановъ, Наню Недковъ Пеневъ и Спасъ Мариновъ Поповски)

Председателството има да направи следнитѣ съобщения.

Разрешило е отпускъ на народнитѣ представители:

на г. Георги Миковъ — 3 дни, за 21, 22 и 23 т. м.

на г. Спасъ Мариновъ — 3 дни, за 21, 22 и 23 т. м.

Постъпило е питане отъ бургаския народенъ представителъ г. Михаилъ Донсузовъ до г. председателя на Народното събрание по мѣрките, които трѣбвало да се взематъ, за да се улесни народното представителство въ изпълнение на неговия дългъ всрѣдъ народа.

Постъпило е питане отъ пловдивския народенъ представителъ г. Дойчинъ Цъклевъ до г. министра на вътрешнитѣ работи и народното здраве по известни порядки въ областното полицейско управление въ Пловдивъ.

Постъпило е питане отъ софийския народенъ представителъ г. Божинъ Продановъ къмъ министра на войната относно известни порядки въ Трудовата повинность.

Постъпило е питане отъ ломския народенъ представителъ г. Парашкевъ Г. Забуновъ до г. министра на финанситѣ по намаление на лихвения процентъ.

Постъпило е питане отъ софийския народенъ представителъ г. Димитъръ Мацанкиевъ до г. министра на вътрешнитѣ работи и народното здраве относно отказа на Дирекцията на полицията да визира паспорта на г. д-ръ Георги Димитровъ за Парижъ.

Д. Мацанкиевъ: Като делегатъ на международната конференция за миръ. Г. председателю! Добавете това, че е отказано да му се даде паспортъ за международната конференция за миръ.

Председателствуващъ Д. Пешевъ: (Звъни) Моля Ви се, г. Мацанкиевъ, ще дойде време и ще Ви се даде възможность да си кажете думата.

Министъръ И. Кожухаровъ: Азъ искамъ да отговоря на питането на г. Забуновъ по строежа на сѣдебната палата въ Ломъ.

Председателствуващъ Д. Пешевъ: Г. министърътъ на правосѣдието е готовъ да отговори на питането на народния представителъ Парашкевъ Забуновъ по строежа на сѣдебната палата въ гр. Ломъ.

Моля г. Забуновъ да прочете своето питане.

Д. Гичевъ: Закъснѣлъ е.

Председателствуващъ Д. Пешевъ: Отсъствува.

Д. Търкалановъ: Има и други питання, които сѣ депозирани веднага следъ 22 май. Молимъ Ви, г. председателю, поканете г. г. министритѣ да отговорятъ на питаннята ни.

Председателствуващъ Д. Пешевъ: (Звъни) Моля Ви се! Председателството е направило каквото трѣбва до г. г. министритѣ, за да отговорятъ, и когато тѣ бждатъ готови, ще отговорятъ на питаннята ви.

Пристъпваме къмъ дневния редъ, точка първа: първо четене законопроекта за измѣнение и допълнение на чл. чл. 3, 4, 5, 17, 22 и 23 и за продължение действието на наредбата-законъ за снабдяване на нуждаещото се население, пострададо отъ суша и други природни стихии презъ 1935 г., съ пшеница, ръжъ, смѣсъ и царевица за посѣвъ и изхранване и фуражъ за добитѣка и за 1938 г. — продължение разискванията.

Има думата народниятъ представителъ г. Петко Стояновъ да довърши речта си отъ вчера. Има на разположение 20 минути.

Петко Стояновъ: (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Къмъ това, което изложихъ въ вчерашното за-

седание, трѣбва да прибавя, че правителството, по приближаващата се и грозяща да се разрази криза, както по общата линия на народното стопанство, така също и специално относително земедѣлното, не само отъ своитѣ сведения, но и отъ сведенията на официалнитѣ учреждения е било длъжно да вземе бележка, защото е било предупреждавано. Но то е било предупреждено и отъ представителитѣ на отдѣлнитѣ занаятия, така също и отъ представителитѣ на специалнитѣ интереси. Не е безизвестно на правителството, че съ една резолюция отъ 11 априлѣ 1938 г. Съюзътъ на българскитѣ индустриалци предупреждава правителството, (Чете) „че къмъ края на миналата 1937 г. и особено презъ токущо изтеклото тримесечие на настоящата година се почувствува въ българската индустрия една депресия, съ изгледи да се вълѣбчи, като последица отъ намалената, поради прѣкомѣрни тежести, потребителна способностъ на населението, която въ доста индустриални отрасли предизвиква натрупване на обременителни стокове и понижение на производството, а нѣкои изтощени вече индустриални предприятия застрашава дори съ пълно спиране“. На второ мѣсто: „че множество фискални и социални тежести, обектъ на които е, прѣко или косвено, българската индустрия, вече сѣ надхвърлили кулминационната точка; че новото фискално законодателство, по отношение на данѣка върху оборота, акцизитѣ и особениѣ облагания за засилване на държавнитѣ приходи, не само не допуша никакви разсрочки при отслабнала финансова мощъ на предприятието, но има и голѣми прекалености въ предвиденитѣ наказателни санкции“, които обикновенитѣ понятия не допускатъ и т. н. Така щото отъ най-официалното мѣсто на българската индустрия правителството бѣ предупреждено. Също така Българскитѣ занаятчийски съюзъ, който се намира въ полуведомството на г. министра на търговията, съ своята резолюция отъ 9 и 10 май 1938 г. също така констатира, че „жизненитѣ и съществени за развитието на занаятчийството искания въ по-голѣмата си частъ сѣ останали неразгледани и неразрешени, обстоятелство, което издава липсата на една ясна държавна занаятчийска политика“.

Министъръ С. Никифоровъ: Само поради липсата на парламентарна възможностъ, г. професоре.

Петко Стояновъ: И, на второ мѣсто, че „слабата отзивчивостъ на държавата къмъ занаятчийскитѣ нужди е отъ естество да обезвѣри до голѣма степенъ творческото занаятчийско съсловие и е възможно да се достигне до понижение духа и разколебаване вѣрата въ собствената му организация, ако тая неотзивчивостъ продължи“. — Отъ 22 май, г. министре, заседава Народното събрание, следователно съществува парламентарна възможностъ, обаче правителството не е сезирало Народното събрание нито съ едно отъ исканията и изобщо съ искания и въпроси, които интересуватъ положението на българското занаятчийство.

Д. Мацанкиевъ: Имало е друга по-важна работа!

Петко Стояновъ: Прочее, отъ всичкитѣ тия данни е ясно, че правителството всѣкога е било въ обладание на факти и констатации, възъ основа на които то е могло да разясни за себе си предстоящитѣ му задачи както по отношение на кризата, която иде, която собствено днесъ е въ разгара си, така и по отношение на оная скоба, която приближаващото бедствие — сумата — открива. Правителството е било, казвамъ, предупреждено. Препятствия, за да предприеме съответни мѣрки въ това отношение, не е имало. Имало е само едно: правителството не е знаело, какво трѣбва да прави. Правителството се занимава тукъ съ разтакане на дебатитѣ по отговора на тронното слово, които ние, неприобщенитѣ, освободихме отъ присѣствието си, за да нѣма въ това отношение никакво препятствие. Обаче и тогава правителството не излѣзе съ единъ планъ, не излѣзе съ нѣщо, което да ни покаже, че то има разбирание на нѣщата, че то схваща и познава вътрешната връзка между изброенитѣ факти и е предъ съзнанието на онова, което безусловно трѣбва да бѣде направено.

Иде веднага искането за кредититѣ, които намагатъ нуждитѣ отъ създалото се бедствие — обрисувалата се окончателно вече суша. Азъ заключавамъ, възъ основа на всички досега изложени данни, че правителството нѣма право, нито фактически, нито морално, както то твърди въ мотивитѣ на днешния законопроектъ, че то е действително поставено предъ необходимостта да действа спешно, затова защото е имало времето и е било длъжно да действа разумно, систематично, предупредително.

Сега, възъ основа на това, което правителството смѣта, че е длъжно да прави, при така стеклитѣ се обстоятелства, както то ги разбира, ние сме сезирани съ настоящия законопроектъ. Въ него има още единъ мотивъ, на който искамъ да обърна вашето внимание, г. г. народни представители, който мотивъ показва неподготвеността къмъ проблемата, изобщо къмъ проблеми. Тамъ се казва: ако би могло да се извършатъ изучаванията относително застраховкитѣ, то правителството щѣше да бѣде облекчено и бедствието щѣше да бѣде предупреждено. Тази теза е съвършено неправилна. Азъ твърдя: ние можемъ да имаме окончателно разрешенъ въпроса за земедѣлскитѣ застраховки и, въпрѣки това, когато настѣпи суша, когато настѣпи бедствие, правителството не можеше да помисли даже, че е освободено отъ каквато и да е грижа за населението. Какво означава това — ако въпросътъ за земедѣлската застраховка бѣде разрешенъ? То означава, че ще имаме сръдства, съ които евентуалнитѣ загуби, които ще се явятъ, ще бѣдатъ посрещнати. Тукъ не се касае за имане на сръдства. Касае се за организиране на методъ и на начини за посрѣщане резултатитѣ отъ бедствието.

И, следователно, когато се настѣпи и другъ нѣтъ суша — азъ се постаряхъ въ миналото заседание да докажа, че при настоящия характеръ, при настоящия стадий на нашето земедѣлско стопанство тия изненади ще ги имаме все по-често и по-често — ние трѣбва да бѣдемъ готови не къмъ третиране проблемата като изненада, а като обикновена, нормална задача на българското правителство. И затова, даже ако въпросътъ за застраховкитѣ бѣше разрешенъ и сръдствата бѣха налице, когато настѣпи суша, поради тоя характеръ на нашето земедѣлско стопанство, правителството трѣбва да бѣде готово и винаги трѣбва да бѣде готово съ редица мѣрки, за да даде нужното зърно за семе и за изхранване — да предотврати всички други последици, свързани съ това нещастие, което би се явило.

Съ други думи, и тоя мотивъ на законопроекта не може да служи като извинение на правителството, че другояче не е могло да се постѣпи.

Прочее, сушитѣ у насъ не сѣ необикновено явление. Било заради това, защото не се пристѣпва къмъ едни специални подобрения, които трѣбва да се култивиратъ въ земедѣлското стопанство, било заради това, защото въ съответни мѣстности нѣма достатъчно дѣждовни валежи, било заради това, защото въ нѣкои мѣста въпросътъ за оросяванията не е достатъчно и правилно разрешенъ или даже не е поставянъ за разрешение, ние всѣкога, макаръ и малка да е нашата земя, поради тия специални условия, при които тя е поставена да живѣе, ще имаме често това нещастие.

Моята целъ е да аргументирамъ съ всичкото това необходимостта отъ редица мѣроприятия и институции, постоянно съществуващи, постоянно готови да влѣзатъ въ действие, щомъ като настѣпи нещастieto.

Какво ни сервира правителството? Правителството казва: „Ние сме изненадани. Ако имаме разрешенъ въпроса за земедѣлскитѣ застраховки, щѣхме да имаме сръдствата и въпросътъ щѣше да бѣде за насъ едно обикновено действие“. Това е неправилно. Не е изненадано правителството, казвамъ азъ, но правителството не е готово, не е съзнавало своитѣ задължения въ тази област и днесъ то ни сервира съ необходимостта да се върнемъ отново къмъ съживяването на единъ законъ, който отдавна е излѣзълъ вече отъ употреба.

Г. г. народни представители! Ако правителството и неговитѣ органи си даваха смѣтка за това, което се е вършило и се върши, щѣше да знае много добре, какво представлява приложението на тоя законъ отъ 1935 г. и особено измѣненията му отъ 1936 г., кое население задоволи, какво даде като резултатъ и защо го даде като резултатъ. Отъ факта, че ние сме сезирани чисто и просто само съ съживяването на тоя законъ, за мене е ясно, че правителството е абсолютно отдалечено отъ да знае, какво представляваше приложението на тоя законъ навремето. И ако то знаеше тия нѣща, не можеше да изисква да тури отново въ сила тоя законъ такъвъ, какъвто бѣше въ миналото.

Струва ми се, че ще излѣзатъ и други членове на Събранието отъ това мѣсто (Сочи трибуната) и ще иматъ повече време да пояснятъ, дали е възможно — азъ отъказвамъ тая възможностъ — да се извади изъ архивитѣ единъ законъ, който е ималъ значение за едно време, който е свършилъ своята сила, и да се каже: дайте да възстановимъ за още една година силата на тоя законъ отъ едикояси година. Тоя начинъ на законодателстване е пръвъ прецедентъ, г. министре, въ нашето законодател-

ство, защото този закон фактически не съществува, той е излъзъл от употреба. Точно така, както въ Корана имаше постановления, които аз тук ви прочетох преди няколко дни, според които се рѣжат рѣче и глави на ония, които вършат кражби, но не може сега да се каже, че се възстановява силата и значението на Корана, които той е имал еднократно. Въ този случай, предъ появилото се бедствие, законодателството от страна на правителството трѣбваше да се изрази съ редица мѣрки, които да отговарят на исканията на днешния момент.

Тукъ на първо мѣсто азъ трѣбва да отбележа, че тази година, споредъ това, което ни даватъ бюлетинитѣ на органитѣ на министерството, зимницата ще бѣде единственият резервъ, съ който ще се посрѣщатъ всички нужди на земеделското население презъ годината. За смѣтка на зимницата ще се изхранва и добитѣтъ, и птицитѣ; за смѣтка на продажбитѣ отъ сѣщата тая зимница ще бѣдатъ вършени и плащанията по задълженията, ще бѣдатъ посрѣщани и данѣцитѣ. Това значи, г-да, че нашето население, специално онова, което се занимава съ земедѣлие и зависи изключително отъ земедѣлието, ще бѣде поставено въ една оскѣдница, каквато ние не можемъ да си представимъ. Азъ ви прочетохъ резолюциитѣ на индустриалцитѣ, земеделцитѣ и занаятчиитѣ. Азъ ви дадохъ въ вчерашното си изложение съответнитѣ данни, за да отбележа единъ фактъ — че отъ миналата година данѣчното напрежение въ нашата страна е максимално. Ние никога не сме имали толкова високи данѣци, колкото ги имаме въ днешно време, при една компрометирана реколта. Г. министърътъ на земедѣлието е избѣрзалъ вчера да каже: „Това сѣ праздни приказки. Ако падне единъ дѣждъ, ония царевичи, които не сѣ изкласили, веднага ще поематъ своя път“. Това сѣ именно праздни приказки! Ако падне дѣждъ, ако нѣма порои, ако престанатъ хората да ядатъ или ако почнатъ по-малко да ядатъ, ако хората почнатъ да изчезватъ по-често или да се изселватъ изъ България — безспорно, всичко ще стане. Но поради това, че тия „ако“, „ако“, „ако“ сѣ смѣшни, тѣ не могатъ да бѣдатъ поставяни сериозно на разискване. Проблемата е поставена и всичкиятъ тия „ако“ сѣ несериозни възражения. Това сѣ само приказки, които не правятъ честъ никому, а още повече на управлението.

Г-да! Ние сме, казахъ, предъ положението, че нуждитѣ на земеделското население ще се посрѣщатъ само съ зимницата. И ако е такъвъ резервтѣ, ако е такъвъ фондѣтъ, ако ние сме при такова едно положение, очевидно е, че базата, върху която трѣбва да бѣде поставена помощта на населението, е съвършено малка и отъ нея трѣбва да се изхожда. А това значи, че онова, което ще бѣде дадено за посѣвъ и за изхранване на добитѣтъ и населението, не може да бѣде заплатено или върнато идущата година, защото общо платежнитѣ способности ще бѣдатъ намалени, поради липсата на урожай и поради голѣмитѣ вземания, които ще трѣбва да събира държавата, за да може да балансира своя невѣроятна разширилъ се бюджетъ.

Ето защо, г-да, правителството трѣбваше да схване, че проблемата, която има да разрешава сега, се различава отъ онази въ 1935 г.

На второ мѣсто, азъ съмъ длъженъ да отбележа, че начинътъ, по който ще се действува въ случая, не се различава въ нищо отъ начина, по който се действува презъ 1935 г. Измѣненията, които се искатъ да се направятъ въ наредбата отъ 1935 г., считамъ, че сѣ съвършено несправедливи, затова защото да се прибави къмъ чл. 3, че се взема предвидъ количеството на декаритѣ, които ще застъе всѣки единъ стопанинъ, който претендира, че има нужда отъ семе за посѣвъ; да се прибави къмъ чл. 4, че вториятъ екземпляръ отъ списъка се изпраща въ Дирекцията за храноизноса — това сѣ несправедливи, повечето процесуални поправки. Следователно, по сѣщество наредбата остава такава, каквато е била.

Д. Марковъ: Значи, била е хубава.

Петко Стояновъ: Следователно, поставямъ въпроса: тази наредба отъ 1935 г. ще бѣде ли достатъчна, за да разреши сѣщия проблемъ въ 1938 г.? При положението, което изтъкнахъ, че днесъ зимницата е изключителниятъ, единствениятъ фондъ, очевидно е, че тоя начинъ на разрешение на проблема е невъзможенъ, защото още въ главнието на наредбата се казва, че се дава „за посѣвъ и изхранване“ и се изплаща или въ натура или въ пари на следващата година. Отъ тукъ правя следното заключение: при голѣмитѣ размѣри на засухата, помощта, която трѣбва да се даде, представлява по размѣръ толкова го-

лѣмъ заемъ фактически, че връщането му нито въ натура, нито въ пари не може да стане следващата година. Така щото първото нѣщо, което трѣбва да се направи въ това отношение, то е: да се предвиди връщането на това, което ще бѣде дадено тази година, да стане за нѣколко последователни години. Азъ съмъ длъженъ на този пунктъ да настоя, г. г. народни представители, защото даже въ 1935 г. помощта, която бѣше дадена и трѣбваше да се върне въ 1936 г., още не е върната. А 1936 г. бѣше рекордна по своето плодородие и, въпрѣки това, имаме и досега открити смѣтки. Азъ съмъ присѣтствувалъ тогава на нѣкои мѣста, за да видя какъ става връщането. Трѣбва да ви кажа, че въ Бѣлослатинско, Орѣховско, Луковитско, където ставатъ много хубави жита — и тогава действително станаха много хубави жита — бедствието презъ 1935 г., г. г. народни представители, бѣше действително извънредно много голѣмо. Сѣщото бѣше и въ Ломско. Заставенитѣ да връщатъ, нѣмаша възможностъ да продадатъ нито едно зърно, защото не имъ се позволяваше да продаватъ докато предварително не се издѣлжатъ, бѣха принудени масово да се явяватъ да предлагатъ огромни количества храни, които бѣха приемани така, че хората бѣха подлагани на най-невѣроятни газри, затова защото, първо, теглото се мѣреше фалшиво и, второ, защото хектолитровото тегло изкуствено се намаляваше въ вреда на длъжницитѣ — т. е. на заставенитѣ производители въ натура да се издѣлжаватъ. Това явление взема такъвъ характеръ, че пресирането, заставянето отъ българската държава, отъ страна на кредиторитѣ — Храноизноса, респ. Земеделската банка — веднага да се приематъ житата не означаваше нищо друго, освенъ изкуствено намаляние на ценитѣ по всички линии.

А. Симовъ: Това не е истина.

Петко Стояновъ: Въ Брѣзникъ вие нѣмате понятие отъ тия работи!

А. Симовъ: Това, което Вие говорите, е лѣжа.

Петко Стояновъ: Въ Брѣзникъ вие се нуждаете да ви доставятъ храна и не знаете тия работи!

А. Симовъ: Азъ Ви говоря за Видинъ.

Председателствуващъ Д. Пешевъ: Моля я се, г-да, бѣзъ прекъсване.

Петко Стояновъ: Азъ прихващамъ това, което съмъ видѣлъ лично, а не знамъ това, което Вие сте видѣли! (Възражения) Цената е определена. Вие слушайте какво говоря — азъ говоря за нѣштото въ тегло, при което населението бѣ изложено на една поголовна експлоатация, а сѣщо и при мѣренето на хектолитровото тегло.

А. Симовъ: Не е истина.

Петко Стояновъ: Азъ мога да Ви докажа това съ абсолютни данни.

А. Симовъ: Не е истина.

Петко Стояновъ: Азъ го твърдя безрезервно.

А. Симовъ: Не е истина. Не е прилично да говорите това.

Петко Стояновъ: И заради това вашата наредба страда отъ единъ органически дефектъ. При тази евентуалностъ, когато вие ще накарате населението масово да се яви да ви носи продукта си, за да се издѣлжава, и когато не му създадете възможностъ за контролъ, евентуално не създадете наказателни клаузи за всички, които биха го измамили, азъ ви питамъ, г-да, при тия малки перспективи за излишеци, които се рисуватъ за следващата година, и при голѣмитѣ нужди, които имаме за тая година, мислите ли вие, че разрешавате проблема? Азъ пледирамъ и искамъ въ наредбата да се предвиди или при нейното приложение да се има предвидъ, че измѣрванията трѣбва да се извършватъ подъ контрола на обществени органи, а не само отъ страна на кредитора, билъ той Дирекцията за храноизноса, или Земеделската банка — единствени тѣ да разпореждатъ.

Министъръ С. Никифоровъ: Г. професоре! Ако позволите.

Петко Стояновъ: Отнемате ми времето.

Министъръ С. Никифоровъ: Азъ ще помоля г. председателя да Ви удължи времето съ пет минути. — Всички Ваши опасения, които токущо изказахте, тръбва да Ви кажа и да Ви успокоя, се отстраняват и сж отстранени съ една специална наредба за вътрешната организация на Дирекцията на храноизноса, която дирекция ще упражнява една функция точно по тая наредба. Ако прочетете тая наредба, ще видите, че действително интересът на производителя е напълно запазенъ, защото този интерес е под контролата на специални инспектори. При това, за Ваше успокоение, тръбва още да Ви кажа, че нашитъ земеделци-стопани житари и безъ храномъръ вече добре определят хектолитровото тегло на своето жито. (Ржкоплъскания) Не може въ единъ законъ да се турятъ всичкитъ разпореждания, които се отнасятъ до дадена материя.

Петко Стояновъ: Г. министре! Вземамъ си добра бележка отъ това, което Вие казахте. Вие говорите за нѣща, които ще ставатъ.

Министъръ С. Никифоровъ: Има ги вече и сега.

Петко Стояновъ: Кѣде?

Министъръ С. Никифоровъ: Другиденъ въ „Държавенъ вестникъ“ ще бѣде публикувана наредбата.

Петко Стояновъ: Понеже не е публикувана, азъ не мога да я знамъ. Ще ми бѣде много приятно да прочета тая наредба. Много ми е приятно, че това го има, което значи, че туй, което говоря тукъ и което нѣкои господа го отричатъ, правителството го има предвидъ.

Д. Марковъ: Дирекцията на храноизноса взема зърнитъ храни чрезъ своитъ агенти съгласно наредбата.

Петко Стояновъ: Вие криво разбирате това, което азъ говоря. Вие говорите за онова, което агентътъ би намѣрилъ въ повече — то кому принадлежи. Не, азъ говоря за онова, което се отнема на човѣка: дава 140 кгр., мѣри му се 120 кгр.; говоря за онова, което се определя като 76 хектолитрово тегло, когато то е 80 или 81. Това принадлежи на човѣка, който го е донесълъ и който е излъганъ и обранъ, а не на Храноизноса. Това, което ми говорите, то е неморално явление. Ако вие допустнете, че хората ще бѣдатъ излъгани и че това ще бѣде въ полза на Храноизноса, кому отъ това става топло? Сжщината на търговията съ зърнени храни ние не разглеждаме сега. По нея можемъ да говоримъ много.

Д. Марковъ: (Казва нѣщо)

Петко Стояновъ: Моля Ви се. На Вашитъ апострофи азъ ще отговоря, защото имамъ данни, на които базирамъ моитъ твърдения. Вие не разбирате за какво е думата, когато правите тия апострофи. Касае се, господине, за онова, което губи длъжникътъ, получилъ помощъ, поради това, че е пострадалъ отъ суша, когато отива да се издължава въ натура — че това, което предава той, му се мѣри въ по-малко въ количество и въ качество. (Ржкоплъскания) Разбирате ли това? Ако това, което се открадва по този начинъ, както Вие казвате, отива въ Храноизноса, и Вие го оправдавате, то е неморално.

Д. Марковъ: Ако, ако!

Председателствуващъ Д. Пешевъ: Моля Ви се, г. Марковъ!

Петко Стояновъ: Заради това, г-да, понеже онова, което ще бѣде откраднато, или, иначе казано, взето въ повече неправилно, принадлежи само на оня, който го е произвелъ, азъ моля въ наказателнитъ наредби да бѣдатъ предвидени, г. министре, и тѣзи евентуалности, за да бѣдатъ запазени интереситъ на онѣзи, които ще пострадатъ. Азъ твърдя, че по нашитъ мѣста систематически се извършваха такива ощетявания на населението и тѣ не могатъ да бѣдатъ търпени. Защо? Защото онзи, който познава истинското положение на нѣщата, ще ви каже, че всички, които сж ошетиени отъ сушата, ще се въздържатъ да отиватъ да искатъ помощи, понеже ще знаятъ, че ще бѣдатъ изложени на евентуални ощетявания, на евентуална загуба.

Д. Марковъ: Въпрѣки туй, пакъ масово ще отиватъ.

Петко Стояновъ: Несъмнено ще отиватъ, затова защото нуждата си е нужда. Но когато нуждата ще служи за вземане въ повече, очевидно това е неправилно.

Ето защо азъ казвамъ: правителството не е взело предвидъ поукитъ отъ кампанията презъ 1936 г. въ тази областъ и затова то не иска да се възстанови наредбата такава, каквато е била тогава.

Председателствуващъ Д. Пешевъ: Г. Стояновъ! Времето Ви изтече. Продължавамъ го съ още 5 минути.

Петко Стояновъ: Третото нѣщо, на което искамъ да възразя и което смѣтамъ, че е единъ минусъ на правителствената наредба, това сж ценитъ, по които ще ставатъ изчисленията. Нѣма да влизамъ въ онѣзи подробности, които г. Гичевъ снощи изложи тукъ. Азъ ще кажа само едно — че следъ като се пресмѣтатъ за пшеницата по 60 ст. за килограмъ разности за Дирекцията за храноизноса по пренасяне, складиране, пазене и раздаване на храната, къмъ получената цена се прибавя и 8% годишна лихва отъ датата на получаване на хранитъ, до — бѣше 1 септември 1936 г., а сега ще бѣде 1 септември 1939 г.

Д. Гичевъ: 8% лихва прави 32 стотинки.

Петко Стояновъ: Азъ не изчислявамъ стотинкитъ; 8% върху 4 лева правятъ 32 стотинки. Сжщо така за ржката: изчислението е пакъ съ плюсъ 60 стотинки на килограмъ за разности за Дирекцията за храноизноса и пакъ 8% лихва отъ датата на получаване на храната. Ако вземемъ предвидъ тия изчисления, които се правятъ, ще дойдемъ до констатиране на следния печаленъ фактъ. Българската земеделска банка, която ще кредитира — кого? — тоя, който поради сушата е заставенъ да отиде да моли да му се даде храна, за да се изхрани и да засѣе и да дочака следната реколта, ще иска отъ него 8% лихва. 8%! Азъ бихъ ви молилъ да ми кажете въ коя държава и въ кой случай, когато се оказва на производителя и на страдащия човѣкъ помощъ, може да бѣде искана такава огромна лихва? Бихъ молилъ да ми кажете, не сж ли ви известни на васъ много случаи, когато много по-заможни и въ много по-малко стѣснено положение поставени производители стопани сж се ползували отъ безлихвено кредитиране или отъ привилегирани кредитирания? Кѣде, кога е била възможна 8% лихва, т. е. максималната лихва да се взема, когато се касае за изхранване, за спасяване на душитъ и когато се касае за уцѣляване на частното стопанство?

Г. г. народни представители! Ако вземете последния бюлетинъ на Българската народна банка, ще видите, че скontoвиятъ процентъ на Народната банка е 6% — до 1935 г. августъ месецъ е билъ 7% и отъ тогава непомѣнитъ е 6%. Дебиторната лихва на частнитъ банки, г-да, въ 1936 и 1937 г. е била отъ 7 до 9%; презъ 1938 г. — 8 до 10%. Значи онова, което се взема отъ частнитъ банки, българската държава срѣдно го пресмѣта върху тия заеми, които тя ще дава на едно население, което е заставено да спасява душата си и добитѣка си, поради настѣпилото обществено бедствие. Азъ искамъ на това обстоятелство много добре да се обърне внимание въ връзка съ онова, което вчера говорихме за лихвата. Въ нашата държава, ако има нѣщо, което поскѣпва производството и прави живота скѣпъ, това сж голѣмитъ лихви, които взематъ държавнитъ банки. Въ това време, когато нашата Народна банка има скontoвъ процентъ 6 — една срѣдновѣковна, бихъ казалъ, лихва въ днешно време, при днешнитъ условия и днешнитъ нужди — въ Букурещъ въ 1938 г. м. май лихвениятъ процентъ е 4.5, а отъ тогава насамъ 3.5%; въ Бѣлградъ 1935 г. имаме 6%, а отъ 1935 г. неизмѣнно 5%.

Н. Йотовъ: Единъ пунктъ разлика отъ насъ.

Петко Стояновъ: Два и половина пункта разлика въ сравнение съ Ромъния — една страна, която преживѣ най-тежка операция по репарирването на задълженията въ единъ моментъ, когато изчезнаха капиталитъ, но една страна, която считаше, че е задължена да направи най-важната стопанска стѣпка въ този критически моментъ — да даде евтинъ и достъпенъ кредитъ, за да може въ това отношение да се направятъ икономии и да изплатватъ слабѣйтъ. Но, да повтора и потрета, у насъ на изпадналитъ, поради сушата, въ крайно бедствие производители българската държава заедно съ Българската земеделска банка намиратъ за възможно да определятъ 8% лихва. Българската народна банка не може да намѣри възможностъ да намали лихвения процентъ подъ 6%, когато вредъ

наоколо имаме този процес на постепенно намаляване на лихвата.

Г. г. народни представители! Азъ правя своето заключение. Българското правителство знаеше, че иде бедствието, затова защото признаците на голъмата криза бяха съвременно обрисувани още въ края на 1937 г. Българското правителство знаеше още отъ началото на м. май т. г. че се обрисова суша и че, следователно, иде бедствието, иде нуждата. Българското правителство бѣше предупредено отъ квалифицирани и неквалифицирани представители на стопанскитѣ интереси, че кризата се е разширила, че тя се удълбочава и, следователно, иска се помощ, иска се политика, иска се планъ, иска се разумъ, иска се действие. Въпрѣки всичко това, следъ като настѣпи голъмото нещастие, намъ днесъ ни се казва: дайте да съживимъ отново закона отъ 1935 г. Съживяването на този законъ, по силата на който населението бѣше поголовно обирано до 1936 г.; съживяването на тази наредба, по силата на която връщането на това, което се дава при такива стѣснени обстоятелства, трѣбва да стане веднага; и, най-после, връщането на това, което се дава, поради тази нужда, при такива обременявания съ лихва, азъ считамъ, г-да, че това показва, че нашето правителство по въпроса абсолютно не си е дало смѣтка какво иска, съ какви срѣдства пристѣпва къмъ бедствието и какъвъ изворъ на недоволство ще бѣде създаденъ тепърва.

Ето защо азъ мисля, че ние въ дадения случай сме поставени предъ една дилема: или правителството е длъжно да се яви съ едно законодателство, което ще ни гарантира въ всички случаи, когато ще настѣпятъ бедствия, веднага механически да почнатъ да действуватъ съответнитѣ органи и да постави съответнитѣ кредити въ действие, или, ако се действува така инцидентно, така непредвидливо и непълно, то не заслужава нищо друго, освенъ да му изкажемъ, предъ тази голъма нужда, която днесъ настѣпва въ нашата страна, пълно недовѣрие и да му предложимъ да си отиде, затова защото то не заслужава нашето довѣрие. (Ржкоплѣскания)

Председателствуващъ Д. Пешевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Цвѣтко Петковъ.

Ц. Петковъ: (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Сушата, която отъ около два месеца продължава въ голъма частъ отъ страната ни, унищожи голъма частъ отъ земеделскитѣ култури и постави въ безизходно положение земеделскитѣ стопани, предимно беднитѣ земеделски стопани, които нѣма да могатъ да си закупятъ храни било за посѣвъ, било за изхранване. Сушата, която настѣпи съ такава сила и която още продължава, засегна не само полетата, но и планинитѣ. Тя причини загуби, както въ полетата, така и въ планинскитѣ мѣстности. На различнитѣ мѣста тѣзи загуби сѣ различни, защото сушата не навсѣкѣде се отразява съ еднаква сила и не навсѣкѣде нанася еднакви поражения. Въ полскитѣ мѣста, г. г. народни представители, сушата, поради това, че настѣпи тогава, когато зимницата се бѣше вече достатъчно развила, не можа да нанесе пакости поне на зимницата. Но въ балканскитѣ мѣста, които сѣ голъмата частъ отъ нашата страна, сушата нанесе по-голъми поражения. Ако отидете въ кое и да е балканско населено мѣсто, вие ще видите печалнитѣ поражения, които нанесе сушата. Тя нанесе поражения не само на зимницата, която въ тѣзи мѣста се развива много по-късно, но нанесе страшни поражения и на пролѣтнитѣ посѣви, на пролѣтнитѣ култури, които сѣ сто на сто унищожени.

При това положение, г. г. народни представители, естествено, налага се на българското правителство и на българския Парламентъ да създадатъ законоположения за подпомагане на беднитѣ земеделски стопани. Нашъ дългъ е преди всичко да подпомогнемъ тѣзи, които не могатъ съ лични срѣдства да си набавятъ както храни за посѣвъ, така и храни за преживяване презъ цѣлата година, особено въ балканскитѣ мѣста.

Г. г. народни представители! Азъ съмъ избраникъ на Своенския край. Въ този край, който е единъ напълно, 100% балкански край, сушата унищожи напълно всичкитѣ земеделски култури — и зимницата, и пролѣтнитѣ посѣви, и царевичата, и фасула, и картофитѣ, и фуража — всичко е унищожено. Балканскитѣ мѣста сѣ пострадали повече отъ сушата, отколкото полскитѣ и затова, защото въ балканскитѣ мѣста почвата е много по-тънка, много по-слаба и не задържа влагата. Затова и най-непродължителната суша тамъ се отразява много страшно, много тежко върху земеделскитѣ култури. Независимо отъ това, понеже сушата настѣпи твърде рано, започна още презъ м. май, въ балканскитѣ мѣста земеделскитѣ кул-

тури не бѣха се развили; зимницата специално тамъ не бѣше успѣла да се развие и затова тя бѣше покосена отъ сушата.

Ето защо азъ поздравявамъ г. министра на търговията, промишлеността и труда, че съвременно ни представи този законопроектъ, съ който се измѣня, допълва и продължава действието на наредбата-законъ за снабдяване на нуждаещото се земеделско население, пострадало отъ суша и други природни стихии презъ 1935 г. съ храни за посѣвъ и изхранване и за 1938 г.

Г. г. народни представители! И азъ желая тази наредба-законъ да бѣде изпратена въ съответната комисия по Министерството на търговията, кждето да претърпи известни измѣнения. Азъ намирамъ, че на първо мѣсто трѣбва да се направятъ измѣнения въ чл. 10 на наредбата-законъ отъ 1935 г., като се премахнатъ 60-тѣ стотинки за разноски, които Дирекцията за храноизноса слага върху покупната цена на онѣзи зърнени храни, които раздава на населението. Да се премахне сѣщо и лихвата 8% на тази сума, понеже смѣтамъ, че това е най-основателно и най-справедливо, г-да, защото ние ще има да подпомагаме преди всичко най-беднитѣ селски стопани, било отъ полето, било отъ планинитѣ. Тѣзи земеделски стопани не сѣ въ състояние, поради голъмото обедняване на нашето село, да купуватъ храни лично на по-евтина цена. Азъ съмъ убеденъ, че ако тѣ имаха срѣдства — както съмъ го констатирали и въ миналото — тѣ биха си купили храни на по-евтина цена отъ страни. Обаче тѣ нѣматъ срѣдства и ще се принудятъ да подпишатъ задължителни къмъ Дирекцията за храноизноса и да взематъ отъ нея храни на каквато цена и да имъ се предложатъ. Обаче не бива, като знаемъ тѣхната неспособностъ, като знаемъ тѣхната сиромашия, да ги товаримъ съ по-голъми задължения. Азъ смѣтамъ, че тѣзи 60 стотинки на килограмъ, които се искатъ отъ дирекцията за разноски, и това, което ще бѣде притурено къмъ цената въ формата на лихва, ще трѣбва да се понесе отъ фонда „Обществени бедствия“ или отъ нѣкой другъ фондъ на Земеделската банка, или отъ българската държава, защото само така държавата действително ще подпомогне това бедно население. Мисля, че моето предложение е основателно, защото фондътъ „Обществени бедствия“ е създаденъ именно съ тази целъ: да се подпомагатъ най-беднитѣ стопани, тогава когато пострадатъ отъ нѣкой стихия. Сушата е една такава стихия съ най-тежки послѣдствия — когато тя дойде, може да помете много стопанства, дори цѣли държави.

(Председателското мѣсто заема председателътъ г. Стойчо Мошановъ)

Г. г. народни представители! Фондътъ „Обществени бедствия“ е предназначенъ да подпомага именно въ такива случаи. Въ миналото, обаче, този фондъ много пѣти е билъ използванъ за други цели. Срѣдствата му сѣ смѣли презъ партийнитѣ времена на държавата, за да плаща заплати. Колкото и да е малкъ сега този фондъ, азъ смѣтамъ, че той ще е достатъченъ, за да се подпомогне поне най-бедното нуждаещо се население чрезъ тая малка помощъ — като се премахнатъ 60-тѣ стотинки разноски на килограмъ жито и като се премахне и лихвата.

Г. г. народни представители! Азъ зная сиромашията, особено въ нашитѣ планини. Въ нашитѣ балкански мѣста, кждето населението се увеличи твърде много, скотовъдството, което бѣше главенъ поминѣкъ на това население, въ последнитѣ години е силно намалѣло. То намалѣло по много причини; не само затова, защото горската властъ посегна и обяви много голъма частъ отъ меритѣ и имотитѣ на много селски стопани за охранителни и строго охранителни, но и защото въобще нашето скотовъдство въ последнитѣ години е иерентабилно. Затова нашитѣ стопани намѣриха за по-изгодно да гледатъ добитѣкъ колкото се може по-малко, колкото да посрѣщатъ своитѣ собствени нужди.

Г. г. народни представители! Сушата, това голъмо бедствие, което покоси голъма частъ, много области отъ нашата страна, предизвика една бърза спекула, срещу която трѣбва да се взематъ най-строги и бързи мѣрки. Имамъ сведения, че отъ нѣколко дни ценитѣ на зърненитѣ храни, специално на царевичата, която е най-главната храна на балканското население, се бързо покачватъ. Сведенията ми сѣ, че вчера на гара Своге царевичата се е продавала 4.20 л. килограмътъ съ тенденция на повишение. Азъ мисля, че нашъ дългъ и на правителството е, да се взематъ мѣрки срещу тази спекула, която ще постави българското планинско население, което купува и ще купува цѣла година храна, въ много тежко положение. Въ предстоящата жетва то нѣма да пожъне нищо, нѣма да прибере и семето, което е посѣло, и ще трѣбва да

харчи цяла година за своята прехрана за сметка на бъдещето.

Азъ мисля, че трѣбва да се направи потрѣбното да се спре износътъ на царевичата и да се нормира цената ѝ, за да може балканското население да я получи на една по-ниска цена.

Нека ви кажа, че балканското население, чийто изхраникъ съмъ азъ, не се храни съ жито. То е свикнало съ царевичата, тя е по-икономична, и затова то винаги е консумирало царевича.

Г. г. народни представители! Ще трѣбва да се направи нѣщо да се набави и фуражъ за добитъка на нашето селско население.

Нѣкой отъ нар. представители: Да се спре износътъ.

Ц. Петковъ: Ще трѣбва да се спре износътъ на фуража, но ще трѣбва да се разреши отъ горската властъ на нашето балканско и отчасти полско население, което хранѣше въ миналото добитъка си, а най-вече овцетѣ си, съ шума, своевременно да изсѣче шумата и да я приготви за храна на добитъка. Нека да ви кажа, г-да, че само преди 3—4 дена, когато бѣхъ къмъ Свогенския край, повече отъ 20 души ми поставиха този въпросъ и ме помолиха да се обрна къмъ съответния министъръ съ молба да се разреши колкото се може по-рано сѣченето на шумата, която служи за храна на добитъка, защото вследствие на продължителната суша вегетацията на дърветата ще спре много скоро — и нѣкъде е спрѣла вече — шумата пожълтѣва и почва да опада; а щомъ почне да опада, тя вече не е годна за храна на добитъка.

Нѣкой отъ нар. представители: Този въпросъ е разрешенъ. Дадено е нареждане.

Ц. Петковъ: Г. г. народни представители! Азъ повдигамъ този въпросъ за фуража, специално за шумата, необходима като храна за добитъка на горското население, а тукъ-тамъ и на полското население, защото отъ нѣколко години лесничетѣ не удовлетворяватъ напълно молбитѣ на селскитѣ стопани. Ако искатъ да отсѣкатъ 10—20 листници, разрешаватъ имъ обикновено 5 листници. Горскитѣ власти постъпватъ така, понеже искатъ да пазятъ горитѣ, но по този начинъ тѣ поставятъ нашитѣ селски стопани въ една безизходностъ и често пѣти стопанитѣ сами отиватъ да сѣкатъ повече, а следъ това носятъ послѣдствията — съставятъ имъ се актове за нарушение на закона за горитѣ и пр.

Нѣкой отъ нар. представители: А ние ги отпѣняваме.

Ц. Петковъ: Г. г. народни представители! Азъ повдигамъ на причинитѣ, които докарватъ сушата у насъ. Сушата у насъ е едно често явление. И въ бъдеще ще има суша. Азъ мога само да изкажа пожелание да се създаде единъ постояненъ законъ за подпомагане пострадалитѣ отъ суша и други бедствия, а не само когато се яви суша да прибѣгваме къмъ създаване на временни закони. Трѣбва да се засили фондътъ „Обществени бедствия“, за да може съ него да се подпомагатъ всички пострадали стопани отъ бедствия, които биха настѣпили въ нашата страна. Освенъ това, г. г. народни представители, ще трѣбва да се направи всичко възможно да заработимъ въ другото направление: да снабдимъ нашата страна — поне тамъ, дето може — съ напоятни канали, за да можемъ и чрезъ тѣхъ да се боримъ съ сушата. Само съ мѣрки отъ държавната властъ, проведени съ системностъ и въ продължение на дълги години, ние ще можемъ да спасимъ българския земеделецъ и неговото производство отъ постоянната угроза на природнитѣ стихии. „Браво!“ (Ржкоплѣскания)

Председателъ С. Мошановъ: Има думата народниятъ представителъ г. Тончо Шиваровъ.

Т. Шиваровъ: (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Съ законопроекта, който е сложенъ на разглеждане, се иска да се измѣни, допълни и продължи действието на наредбата-законъ за снабждане нуждаещото се население съ храни съ 1935 г. и презъ 1938 г., за да се подпомогне земеделското население, което пострада отъ сушата. Вие знаете, че производството на земеделеца, докато бѣде прибрано, е изложено на стихии, и много пѣти земеделското население, вследствие на унищожаването на производството му отъ стихии, бедствува. Законопроектътъ бѣ разглежданъ отъ всички говоривши досега съ една загриженостъ. Констатира се, че сушата, това бедствие за земеделскитѣ стопани у насъ, е едно хроническо явление и поради това действително има нужда отъ единъ законъ, чрезъ който да

може да се подпомагатъ пострадалитѣ отъ суша земеделски стопани. Създаването на наредба-законъ за подпомагане нуждаещото се население, пострадало отъ природни стихии, въ 1935 г. показва, че и отъ по-рано е съществувала тая загриженостъ.

Но азъ съмтамъ, че ние не можемъ да приемемъ законопроекта, който е предметъ на разглеждане сега, както е представенъ. Известни членове отъ него, които засегнаха нѣкои отъ предговорившитѣ, ще трѣбва да бѣдатъ измѣнени. Не трѣбва да търсимъ печалба тогава, когато даваме помощъ на бедстващия. При цена на храната 3.50 л. за килограмъ, пакъ е скѣпо за селянина да плати, а като притурите къмъ тая цена още 60 ст. разноси, става още по-тежко. Присѣщитѣ разноси на Храноизноса не надминаватъ 44 ст. Разликата до 60 ст. сѣ разни лихви, печалби и т. н. Ако прибавимъ къмъ основната цена 3.50 л. за килограмъ 60 ст. разноси и 8% лихва, и изчислимъ, ще видите, че на 1 кгр. храна за една година се взема около 1 л. лихва, а то значи на 3.50 л. се взема 1 л. лихва, което прави 30%. Държавата не бива да бѣде такъвъ безжалостенъ лихваръ къмъ своето население, особено тогава, когато то е въ бедстващо положение.

Смѣтамъ, че тѣзи нѣща ще трѣбва да се коригиратъ въ комисията, ако искаме действително да бѣдемъ въ помощъ на нашето бедстващо население.

Г. г. народни представители! Азъ съмтамъ, че законопроектъ може да бѣде приетъ така, както е предложенъ, съ тѣзи технически поправки, които се искатъ, които сѣ по-скоро канцеларска работа и по които нѣма какво повече да говоримъ. Но този законопроектъ ми дава идеята да изнеса тукъ предъ васъ редъ проблеми. Необходимо е това Народно събрание, така както е съставено въ тритѣ си четвърти отъ млади хора, отъ нови хора, пратени тукъ съ едно голѣмо довѣрие, да възстановимъ престижа на Парламента, който въ миналото бѣше загубенъ поради безгрижието на самитѣ парламентаристи, да се справятъ съ тѣзи проблеми, да отговорятъ на нуждитѣ на населението долу. (Ржкоплѣскания)

Кои сѣ тѣзи проблеми, които извиква този законопроектъ? Тѣзи проблеми азъ ще ги очертая съ по нѣколко думи, като си запазвамъ правото при съответнитѣ законопроекти въ бъдеще да взема думата и да се изкажа подробно.

Една отъ тия проблеми е издигане на стопанската мощъ на страната ни, а това значи да увеличимъ доходността на нашето население, което въ болшинството си е земеделско. Да увеличимъ доходността му, то значи да го направимъ по-консумативно-способно, а това значи да развиемъ цялия стопански животъ въ страната. Всичко това, разбира се, ще се отрази благоприятно и на търговеца, и на занаятчията, и на работника — цялиятъ животъ въ страната ще почувствува едно подобрене. Смѣтамъ, че този проблемъ заслужава сериозно внимание, че той ще бѣде сложенъ тукъ на разглеждане и ще бѣде разглежданъ съ всичката грижа и съ всичката вещина.

Но за да развиемъ стопанската мощъ на нашата страна, за да повдигнемъ благосъстоянието на населението, необходимо е да минемъ къмъ създаването на една здрава стопанска политика въ нашата страна.

Уважаеми г. г. народни представители! Въ миналото не е създадена у насъ здрава стопанска политика. Ние нѣмаме стопанска последователностъ и това се отразило върху цялия нашъ животъ. Това не е грѣхъ на днешното управление, това е грѣшка на редъ и редъ правителства и затова се намираме въ една стопанска безпѣтица. Днесъ ние се чувствуваме изненадани отъ събитията и се чудимъ по кой пѣтъ да тръгнемъ, по кой начинъ да реагираме, за да се избавимъ отъ злото. Злото е тамъ, че у насъ започнало едно дѣло отъ нѣкой управникъ, е било изоставено впоследствие отъ неговия приемникъ. Такива случаи не сѣ малко. Битрѣбвало у насъ да се зпргнатъ специалистично-технически и специалистично-стопани, както и всички лица, които иматъ необходимата компетентностъ, за да се изработи единъ стопански планъ, който да бѣде задължителенъ за всички времена и за всички управляващи и ръководещи лица. Само по този начинъ ще можемъ да изкараме страната на добъръ пѣтъ. Липсата на такъвъ планъ създаде тѣзи грѣшки и тази безпѣтица въ нашата страна.

Н. Атанасовъ: Когато има случайни министри, така е.

Т. Шиваровъ: У насъ се ограничиха редъ култури; ограничени се културата на тютюна за известни мѣста, ограничени се културата на захарното цвекло, на розата, на лозата, ограничаватъ се всевъзможни култури. Е добре, ограничавашъ тия култури, но по какъвъ начинъ ще създадешъ тогава благосъстояние? Преди да ограничишъ тия култури, ще трѣбва да помислишъ съ какво ще ги замѣнишъ.

Характерен е примърът с нашето лозарство. Забраниха засаждането на лозята. Моят край е лозарски преимуществено. Не можеш наклонените наши мста да събиш с пшеница, защото не са доходни. Нужно е да подбереш подходяща култура. А там културата е определена от въковете — това е лозата. Днес е ограничено засаждането на лозята там, защото щяло да се създаде съвхпроизводство в нашата страна. Съвхпроизводството не би се създавало, ако имаме определен път за развитието на лозарството и винарството. Нашата държава трябва да положи всички грижи да създаде бързо винарски изби, с всичките технически съвършенствувания, та там дребният стопанин да носи своето производство за преработване, за да се получи продукт, който да представлява обект и за софийския, и за европейския пазари. На полското население пък е отнето правото на сади лозя. Нима това може да става в една свободна страна? Може ли на едни да се казва чрез гроздова пропаганда, чрез гроздови седмици: яжте грозде, защото гроздето е полезно и цълнебно, а в други краища да се казва на хората: вие нма да садите лозя, защото гроздето не подхожда за вашия стомах? Тия хора от полето не могат да си купуват грозде, а не им дават да си засадят лозя, защото щяло да станат конкуренти на лозарските краища! Може ли това? Естествено, липсата на план създава тзи аномалии в нас.

Липсата на приемственост не е ли причина да се изостави напояването на нашата страна? Ако то бше се осъществило, какво би било днес, вски би си представили.

Г. г. народни представители! Фактът, че от 5 милиарда лева износ, който прави нашата страна, 97% близо е от земеделски произведения, трябва да ни накара да спрем всичко си внимание за създаването на една здрава земеделска политика, на един здрав стопански план в нашата страна. (Ржкоплъскания) Не мога да си обясня защо в миналото ръководителите на нашата общественост не са се спрели с нуждата сериозност, за да начертаят големите шрихи на този план, по който да вървят всички след тях, а не вски през своето време да се лута и в лутането си да губи време и с това да се докарват нещастия на българския народ. Ако един стопанин в своето частно стопанство направи грешки, тс се отразяват лично върху неговата смтка, върху неговия хал, той ще изпита последствията от тзи грешки. Но в обществен живот, в държавния живот ние не бива да вървим с налуквания, с случайности. Трбва да имаме изработен план, трбва да имаме установено становище. Липсата на такъв план, повтарям и потретям, е докарвала големи неприятности и нещастия в нашата страна.

Освен в проблемата за създаването на здрава стопанска политика, аз смтам, че не е без значение да се спрем и на друга една проблема — на проблемата за осигуряване на един минимален доход за нашия народ. Неотдавна тук, от тази трибуна, се направиха сравнения, каква е доходността на нкои народи и каква е доходността на нашия народ; споменаха се Канада, Америка, Германия, Франция и т. н. От всички оратори се установи, че най-малък е доходът на българското население. Е добре, ние днес сме изправени пред една страшна суша. Обаче гърлото иска пак да яде, на добитъка пак трбва да му се даде да яде. Не задоволим ли нашето гърло, не задоволим ли и търбуха на животното, ние на пролът ще бъдем пред невъзможността да обработим нашите ниви, ще бъдем пред една страшна криза в нашето скотовъдство. Нашият добитък ще бъде предлаган на безценна и нма да се търси месото му, защото нма да бъде охранен. Идущата година ще бъдем изправени пред по-страшна криза, околното през есента и зимата. Ние ще трбва да предвиждаме събитията, а не да чакаме да се струпат над нас. Създаването на един минимален доход за вско едно домакинство е една голяма проблема. Върху нея ще трбва да се помисли. Не е достатъчно да констатираме с цифри този доход. Не е достатъчно лкарът да констатира само болестта на болния, но ще трбва да му даде и съответното лкарство, за да го излкува. Така и ние, които сме пратени като лкари на този народ, ще трбва с всичката сериозност да разгледаме тоя въпрос: може ли да се обезпечи на българския стопанин един минимален доход, та в нещастни години да може да преживе, защото той е нужен не за една, две години, а завинаги — да твори блага и да създава поколения.

Ние имаме дребни земеделски стопанства, в болшинството си с под 50 декара земя. При наличността на сега действащия закон за наследството, вски ден имаме ново раздробяване на земеделските стопанства. И за нас се явява, уважаеми г. г. народни представители, още

един проблем — това е проблемът за запазване на нашето земеделско стопанство поне в онова положение, до което е сведено сега. Ще ми позволите на мене, като земеделски стопанин, да ви нарисувам картината — тя не ви е чужда — на едно стопанство от 30—40 декара, което обикновено се среща у нас. Колко са работните дни през годината в такова едно стопанство? Ако стопанинът оре веднаж, по 3 декара на ден, ще изоре за 10 дни; ако оре 3 пъти — не за вска култура се оре нивата 3 пъти, но да допуснем, че ще го заставим да я оре повече пъти, за да получи повече — той ще изоре за 30 дни. Ще има 5—6 дена жетва, с цълото си семейство; ще има 5—6 дни возене и харман. Ще се наберат най-много 50 дни, турям от мене още 10 дни — 60 дни. Има едно съответствие между вложения труд и добитите стопански блага. Не може с 60 дни работа, вложена в това земеделско стопанство, при туй примитивно работене, да произведеш блага, които да могат да го хранят 360 дни. Ето защо нашето стопанство е дефицитно, го завършва в края на краищата с минус. И когато ще разрешаваме въпроса за задълженията и за лихвения процент, трбва да имаме тия нща под внимание, за да не изпаднем в заблуда и да се чудим после защо се изражда българският народ, защо наборните комисии връщат голем процент младежи, защо раждаемостта в селата е намалена, защо смъртността се е увеличила и защо женитбите са намаляли. Всичко това си има причина — че благосъстоянието на селото е паднало под минимум, който поносим. И наш дълг е, г. г. народни представители, да погледнем с сериозност на тия въпроси, за да можем действително да оправдаем очакванията, които имат долу. (Ржкоплъскания)

Всички сте изпитали навърно, кой по-малко, кой повече, тежестта, когато идва при вас нко селянче, изкарало II или III клас, и ви казва: „Виж, настани ме на служба в града“. Вски бга от селото в града. Чувствува се силна емиграция от селото в града. Това е тоже един проблем, върху който трбва да се спре нашият законодатель. Проблемът за емигрането от селото в града е много важен, г. г. народни представители. Съобщава се, с пролетаризирането на селото дава се възможност на всички отрицателности да намръят там големи и хубава почва да вирят; създават се условия за недоволство и в града, прави се мъчен животът както в селото, така и в града. И наистина, аз в душата си оправдавам тоя нещастник, който е свършил нколко класа и се чуи какво да прави в своето мизерно стопанство с своите братя и сестри, да бъде недоволен. Той търси другаде злък и го намира на чиновническата скамейка. Но малка е тя. И затова се вербуваха тия големи партизански кадри, чрез които се качаха и свляха правителства и които се използваха от най-малките партийни котерийки, когато идваха на власт. Ние трбва да се замислим здраво върху това и да му се тури една прерада в бъдеще. Не е достатъчно да се образува в София нкакъв комитет с лозунг: „Обратно към селото!“ Това са празни приказки, това е безрезултатна работа. Само с писания това не става — това става с една загриженост. И аз бих помолил всички, от лво и от дсно, по тия въпроси да се обединим като добри българи и брем да се замислим. Не е най-важен правилникът за вътрешния ред, нито касирането на народни представители, нито ред други въпроси. (Ржкоплъскания) Тия насщни въпроси, и ние ще трбва на тях да се спрем. Тс стоят пред всички ни. И аз смтам, че ние ще трбва да изпреварваме нщата, както казах по-рано, да не закъсняваме, защото вско закъснение е катастрофа. Чудим се защо има едно лвичарство, едно негодувание, един постоянен вой в нашето село. Много прост уважеми г. г. народни представители. Защото селото е в беднота, селото е претоварено. Не съм съгласен с ония, които смтам, че селото е облекчено. Върно е, че то не плаща данък на държавата. Съжалявам, че забравих да взема сведенията, взети от една община — при втор случай ще ги донеса — за да видите колко данъци се събират в село и как онова, което се дава на общината, по друг начин се изема от нея и как в общината нищо не остава. Нашата община е принудена да си създава по друг пътища приходи — например с пждарщината. Това общинит правят, за да балансират бюджетите си. Но т нмат право да го вършат, защото, ако пждарщината е данък, той трбва да бъде установен от Народното събрание, а не общините да създават произволно този нс данък. Общината туря по 8—10—12 л. на декларпждарщина, за да може, както казах, да балансира своя бюджет. Повтарям, общините са претоварени Българското село е претоварено. И ние трбва да се спрем с всичката загриженост върху този въпрос. Ако искаме

нашето село да се почувствува малко по-свободно; ако искаме да направи крачка напред, да може да прогресира; ако искаме да може да се благоустроява, за да задържи полунинтелигентните и интелигентните, ще трябва да му дадем възможност да запази своите сръдства. Днес общината е изчезнала така, както и отделните селски стопанства са изчезнали. Животът в село става труден, става мъчителен. Много малко грижи са полагани за селото. Аз съм тах, че тези, които говориха по отговора на тронното слово, ще издигнат този девиз, този лозунг: на селския стопанин трябва да се дава вече безплатна медицинска и ветеринарна помощ. Навремето постоянните комисии имаха това голямо значение, че създадоха медицински и ветеринарни лечебници, където имаше по един лекар, който да дава необходимата първа помощ. С премахването на постоянните комисии отпадна тази грижа за българското село. Днес, когато нямаме вече постоянни комисии, когато нямаме и техните фондове, ще трябва да имаме тази голяма грижа — да създадем медицински и ветеринарни лечебници, да дадем медицинска помощ на българското село.

Г. г. народни представители! Понеже говорим по законопроект за подпомагане пострадали от суша и други бедствия, ще трябва да се спрем и на най-важния въпрос, който предстои да се разреши и който трябва да се реши в бъдеще — защото аз съм съмнявам, че той може да се разреши в няколко дни или в една година — на въпроса за напояването. Аз третирам лопителните последици от сушата не толкова като бедствие, колкото като една наша немарливост, като едно самонаказание. Суша винаги е имало и ще има. Не бива и ние — като онова куче, което през зимата обещава, като дойде пролетта, да си направи колиба, а като дойде пролетта, казва, че не му била нужна — като дойде сушата да заговорим за нея, а щом се премахне, да я забравим. Ще трябва да се наговорят съответните министерства, под чието ведомство спадат службите, които се занимават с въпроса за напояването, да почнат още през тази година проучването му, за да можем през есенната сесия да го разрешим.

Говори се за напояване с подпочвена и надпочвена вода. Аз знам, че ние не разполагаме с достатъчно надпочвена вода, с реки, с които да можем да напоям цялата страна, но ако използваме тези реки, които имаме, вървайте ме, че нашият износ няма да бъде пет милиарда лева, а ще бъде седем и осем милиарда лева. Ние можем да използваме реките Искър, Тунджа, Марица и други, както и Дунава чрез помпи. И приятели тук, с които съм разговарял по този въпрос, съмняват, че се е закъснело и че се е вършело едно престъпление, като е отлагано досега разрешението на този въпрос. При едно добро напояване ние ще имаме повече от 3—4 пъти увеличена доходността на декар. Представете си тогава какво ще бъде положението на нашия земеделец. Ама ще ми се възрази: нямаме сръдства. Не съмняйте, г. г. народни представители, че ние можем да извършим напояването с бюджетни сръдства. То може да стане изключително с сръдствата на един заем. Там трябва да бъдем единодушни. По-рано, като ставаше нужда, намираха се сръдства, сключваха се заеми за покриване на задължения — заем за бжанците, стабилизационен заем и др. — а заем за напояване на нашата страна не се намира. Това е една фатална грешка в миналото, и ние сега ще трябва да се мъчим да я поправим. Един заем за смислено, разумно напояване ще даде резултати.

Аз, като стопанин, съм правил опити в моето стопанство и съм се увърлил, че на едно и също място напоената култура дава 5—6 пъти повече доход от ненапоената. Направих опит с памук и заведох и учители, и кооператори да видят какъв е резултатът от това. Показах им един парцел, едната част от който беше 3 пъти напоявана, а другата — нито веднаж. Тази, която не беше напоявана, даде на декар 40 кг. памук, без да е чистен, заедно с пшпките, а напоената даде над 200 килограма на декар, които, по 10 л., правят 2.000 лева. Върно е, че стопанинът ще бъде обложен с 50—100 лева на декар, понеже земята му ще бъде напоявана, за да се изплати заемът, но, както се казва, на бивола рогата не тежат, защото е голям. Щом като доходът на стопанина ще бъде голям, за него няма да има значение това, че ще бъде обложен на декар с 50, 60, 70 или 100 лева.

Напояването, казах, е голям проблем, и ние ще трябва да намерим начин да бъде той разрешен още в предстоящата редовна сесия. Правителството трябва да се погрижи да потърси и намери сръдства, за да може напояването да се приложи там, където е вече проучено. Какво пръчеше да се направи то досега, като се използват водите на Тунджа? Защото Тунджа е проучена

от 25 години, направени са сондажни дупки и е намирано, че са налице всички условия: достатъчно вода, здрава почва и пр. Но се изостави. Защо? Защото ни липсва една стопанска последователност, нямаме стопанска политика в нашата страна, която да се следва неуклонно от всяко едно правителство. И вчера слушах тук г. Гичев да обвинява. Кого обвинявате, г. Гичев? Ами че до вчера и Вие бяхте на власт и проспяхте годините! Защо обвинявате днешното правителство, когато и в миналото всички проспяха годините? (Възбуждения от някои народни представители)

Грешката с „Вжча“ нека не ни обезкуражава, уважаеми г. г. народни представители! Ако се направи грешка с постройката на „Вжча“, която струва на държавата над 800—900 милиона лева, нека тази грешка не ни плаши, а да ни поучи, за да не стават в бъдеще грешки. Щом заговорих сега за напояване, веднага ти бутнат в очите „Вжча“.

По въпроса за напояването с подпочвена вода аз стоя на малко по-друго становище от това, на което стоят много мои приятели. Не знам почитаемото правителство на какво мнение е. От известни сръди у нас се съмнява, че с електрическата енергия, която сега се добива навсякъде в страната, ще разрешим и проблемата за напояването чрез подпочвените води. Г-да! Аз съм съмнявам в това и ще ви кажа защо. Преди всичко в нашата страна не са проучени добре подпочвените води, и, второ, раздробеността на нашите стопанства, които знаете, че притежават малки парчета от 2—3 декари, пръснати на много места, прави невъзможно напояването с подпочвена вода чрез електрическа енергия. За мене най-разумният, най-правилният начин за напояване остава напояването чрез надпочвената вода, чрез реките.

Загубит, които ежегодно ние понасяме от сушата, както и тази година, се изчисляват на милиарди. Затова сръдствата, които бихме вложили за напояване на страната, биха се покрили с избягване загубите от сушата само за една година. Нужно е в бъдеще да се спрем с всичката сериозност на този въпрос и да го разгледаме и разрешим. Пред перспективите на този неурожай, който е изправен пред нас — поразен е тютюнът, поразен е памукът, поразени са царевичата, фият, фасулът и всички лътни култури — аз не зная кой от вас как гледа на бъдещето, но аз си представявам какъв ще бъде и животът долу, какви ще бъдат и постиженията в държавната хазна, какво ще бъде положението на г. г. министрите, особено на г. министра на финансите, когато ще трябва да се справя с бюджета на държавата. И понеже няма вече фондове от миналото, аз не знам как ще се реализира в бъдеще нашият бюджет. Този въпрос, за напояването, заслужава голяма загриженост. Аз съм съмнявам, че трибуната трябва да бъде място да се дразним и да гъделичкатаме страстите на масите долу, а ще трябва с всичката сериозност и загриженост от тая трибуна да сложим на разглеждане този въпрос и с общи усилия да му дадем едно правилно разрешение, защото населението това чака.

Петко Стоянов: Ново правителство трябва!

Т. Шиваров: Впрочем, аз ви моля да приемете законопроект с една малка поправка по отношение цената на даваната храна на стопанина, пострадали от сушата — да не му се дава тя натоварена с разходи и лихви, защото той не ще бъде в състояние да я плати, тъй като неговото стопанство и без туй е дефицитно — и да се обединим около въпросите, които аз повдигнах, за да дадем на българския народ онова, което той чака от новия Парламент. (Ръкопляскания с всички)

Председател С. Мошанов: Има думата народният представител г. Ангел Кроснарски.

А. Кроснарски: (От трибуната) Г. г. народни представители! Вземах думата по представения ни законопроект, за да кажа моето мнение по един въпрос, на който почти никой от преждговорившите не се спрѣ и не обърна внимание. Аз ще се спра само на това постановление от законопроекта, с което наредбата-закон от 1935 г. остава в сила и за през 1938 г.

Защо е казано, че се продължава нейното действие само за през 1938 г.? Дали у нас бедствията настъпват само когато има суша, когато има градушка, когато има чалгън, ръжда, наводнение и т. н.? Само тогава ли трябва да подпомагаме нашето земеделско население? Не, г-да! Миналата 1937 г., както и 1936 г. се считаха за най-плодородни години у нас, обаче и тогава имаше същото положение:

трѣбваше да подпомагаме съ зърно за семе земеделците-стопани и то въ околини като Бѣлослатинската и Орѣховската, най-добритѣ земеделски околини. Попитайте когото щете отъ Бѣлослатинската околини и той ще ви каже, че миналата година тамъ нѣмаха жито за семе, и държавата трѣбваше да имъ даде.

Та не сѣ само природнитѣ стихии или сушата, които докарватъ бедствията за земеделците-стопани. Азъ ще се спра на друга една причина, която докарва бедствията у насъ, която ще ги докара и въ 1939 г., и въ 1940 г., и ще ги докарва вѣчно, дотогава, докогато не погледнемъ на нѣщата точно така, каквито сѣ си. Както каза и преждеговорившиятъ, ние имаме дребно земеделие. Воземете нашитѣ полски села. Азъ съмъ отъ източния край на Фердинандска околиня, граничеща съ Ломско, Бѣлослатинско и Врачанско, съ най-добра земя, житницата на България, майката на царевната. Тамъ, обаче, винаги имаме бедствуващо население. По-миналата година, когато земеделците-стопани даваха декларациитѣ си за облагане съ данъкъ, азъ бѣхъ въ комисията по облагането. Воземамъ декларацията, гледамъ вписанитѣ въ нея късове земя и броя — 23 къса! Правя смѣтка въ декари и виждамъ, че се падатъ по 12 декара на човѣкъ. И това е за полето! Кажете ми, може ли за такъвъ земеделецъ-стопанинъ да нѣма бедствие нѣкоя година? Ако вземете статистиката за нашитѣ земеделски стопанства, ще видите колко много сѣ тия съ по 10—20 декара. Естествено е, че при такова положение ще имаме бедствие всѣка година, ще имаме вѣчно, дотогава, докогато гледаме на земеделieto и на неговитѣ отрасли така, както се е гледало досега. Въ миналото, преди войнитѣ, не е имало правителство, което да е полагало нѣкаква грижа за земеделеца-стопанинъ. Не че бедствията не ги е имало тогава — годинитѣ сѣ били щщитѣ — но земята не бѣше толкова раздробена, а освенъ това, покрай земеделие, селянитѣ се занимаваха и съ скотовѣдство и отраслитѣ му, съ птицевѣдство и т. н. Идете сега въ което щете полско село и вие нѣма да видите добитѣкъ. А добитѣкъ е, който подкрепва земеделеца въ години, като настоящата. Затова сега, когато падне градушка, дойде суша или стане наводнение, земеделецътъ трѣбва да скръсти рѣце и да чака помощъ отъ държавата. Въ миналото не е било тѣй, защото земеделецътъ е ималъ и овцата, и козата, и коня, и кравата и е могълъ да продаде по нѣщо, за да плати данѣцитѣ си и да се изхрани, безъ да прибѣгва до помощта на държавата. Днесъ той това го нѣма и затова всѣка година ще виси на капията тукъ да иска помощъ, и ние всѣка година ще трѣбва да му даваме.

По тѣзи въпроси не искамъ да говоря повече, защото вѣрвамъ, че болшинството отъ васъ познаватъ тази действителностъ. Азъ искамъ да наблегна на другъ единъ въпросъ, на който се спрѣ преждеговорившиятъ. Дотогава, докогато ние нѣмаме една точно установена земеделско-стопанска политика, която дори и съ диктатура да се наложи, да се въведе у насъ, дотогава нашитѣ земеделци ще виси на капията тукъ да иска помощъ, помощъ и помощъ. Азъ зная, че дадената презъ есенята на 1934 г. и 1935 г. помощъ въ семе малцина я върнаха. На другата година се родило. Но какво повече може да се роди? Имамъ, казва, 10—15 декара, отъ тѣхъ 5—6 декара сѣ жито, 5—6 декара сѣ царевича и др.; дали за себе си да изкарамъ, дали за проданъ, за да си платя данѣцитѣ — за какво! Както казахъ, само при една установена стопанска политика, наложена дори и съ диктатура у насъ, при единъ точно опредѣленъ стопански планъ, който никой да нѣма право да измѣнява, нѣма да виждаме земеделеца-стопанинъ всѣка година да иска помощъ. Слушахъ тукъ да говорятъ колеги отъ балканскитѣ села. Нека тѣ да кажатъ коя година не е била бедствена за тѣхъ. Кѣде дѣнаха скотовѣдството си? Поне тамъ не сѣ разорани всички мѣста. Тѣ останаха безъ скотовѣдство. А скотовѣдството може да бѣде единъ добъръ поминѣкъ у насъ. Въ балканскитѣ мѣста ако не може да има земеделие, може да вирѣе овочарството. И въ ония балкански села, кѣдето овочарството е развито, населението е добре. Въ повече отъ балканскитѣ села, обаче, не е направено нищо въ това отношение. Защо? Защото такава е била нашата стопанска политика. Трѣбваше да имаме една установена стопанска политика, трѣбваше да се провѣрятъ всички мѣста — по райони ли ще бѣде, по околини ли, по области, кѣде какво може да вирѣе, и да се изработи единъ точно опредѣленъ планъ. Даже да се отиде дотамъ, че да се задължи населението да го изпълнява.

Скотовѣдството у насъ, което въ миналото е давало добъръ поминѣкъ на населението, днесъ е почти занемарено. Въ нашия край, който е полски, е останалъ много малко добитѣкъ. По брой на главитѣ, споредъ статистическитѣ сведения, количеството на добитѣка може да се приближава до количеството, което сме имали преди войнитѣ, но не забравяйте, че и населението се е увеличило. Ако едно село

преди войнитѣ е имало 120 къщи и всѣка къща е имала по единъ чифтъ впрѣгатни волове, днесъ, когато къщитѣ сѣ 240, би трѣбвало да има двойно повече добитѣкъ, а го нѣма — сега ще видите две—три къщи да работятъ съ единъ чифтъ волове. Днесъ имаме само впрѣгатенъ добитѣкъ, а добитѣкъ за продажба почти нѣмаме. Затова земеделецътъ нѣма никакви доходи.

Щщото е и въ балканскитѣ села. Селянинътъ е останалъ безъ добитѣкъ, а и доколкото го има, е нерентабеленъ, недоходенъ, защото днесъ една овца въ балкана дава 700—800 грама вълна, нѣма и килограмъ; не се подобрява расата ѝ, не се използватъ въ мандрата и другадѣ продуктитѣ, които тя дава. Онзи день, когато г. министърътъ на вътрешнитѣ работи отговаряше тукъ на единъ нашъ другаръ, който бѣше отправилъ къмъ него питане, защо не е била дадена помощъ на едно полубалканско село, азъ чухъ г. министърътъ да казва, че въ едно село съ 600 къщи било търсено да се купи 2—3 килограма сирене и не сѣ намѣрили. Азъ съмъ видѣлъ села съ първоразредна земя, която може да даде доходи, защото има отлични пасбища, голѣми, широки, а нѣматъ сирене, защото нѣматъ овце. Тамъ азъ не видѣхъ и кокошки. Питамъ ги: защо? Казахъ ми: „Нѣмаме царевича, трѣбва да купуваме“. А тѣкмо обратното е вѣрно — че кокошкитѣ ще си купятъ царевичата. Но нѣматъ кокошки. Ето, г-да, откъде иде бедствието, и всѣка година ще го имаме и ще си бждемъ въ това положение.

Ето защо азъ смѣтамъ, че за да подобримъ поминѣка на земеделското население и да не идва то да виси тукъ да иска помощи, ние трѣбва да установимъ една стопанска политика, която да се провежда неуклонно, като най-напредъ оземлимъ, тамъ кѣдето е възможно, населението, за да нѣма земеделски стопанинъ съ по-малко отъ 20 декара земя. Да се спре поне дотамъ, додето е стигнало раздроблението на земята по закона за наследствата. Дѣленето на земята отъ 50 декара надолу да се забрани съ законъ, да се забрани на земеделеца да продава земята си подъ каквото и да било предлогъ, а щщто и никой да нѣма право да му я продава.

Земята на полскитѣ села да се комасира въ най-скоро време (Рѣкопѣлскания), защото при събрани земи отъ 50 декара земеделецътъ ще бѣде винаги тамъ, ще може по-рационално да я обработва. Същевременно на тая земя той ще може да отглежда по нѣколко овце, ще може да държи по нѣколко кокошки. Днесъ той не може да отглежда нито едното, нито другото. Може-би нѣкои ще кажатъ, че за комасацията се искатъ много пари. Нѣма защо, г-да, да се плашите отъ това, че ще се дадатъ пари за подобрене на земеделieto. Като дадемъ на земеделеца 9, ще можемъ да вземемъ отъ него 10. Нѣма да останатъ тѣзи пари невърнати. Когато не дадемъ нищо, нѣма какво да изискваме отъ него, а трѣбва всѣка година да му даваме безъ да можемъ да искаме.

По въпроса за напояването. Ако ние не можемъ да отидемъ дотамъ, че да напояваме всички полета, ние можемъ да напояваме по-голѣмата частъ отъ тѣхъ. Знаете колко много рѣки се спускатъ отъ Стара-планина и минаватъ презъ Северна България, за да се влѣятъ въ Дунава. Тѣ минаватъ само колкото да ни направятъ нѣкоя пакостъ, защото не сме ги канализирали. При наводнения тѣ отнасятъ богатства за милиони, а при суша не ги използваме за напояване. Тогава какъ ще си помогнемъ? Отдѣлнитѣ стопанинъ не може да си помогне самъ никога. Трѣбва държавата да вземе грижата да помогне.

За балканското население. Г-да! Трѣбва да се проучи този въпросъ. Тамъ, кѣдето не може да има нито овочарство, нито скотовѣдство, нито другъ нѣкакъвъ отраслъ, вѣисто да даваме всѣка година на земеделския стопанинъ помощъ, по-добре е да потърсимъ кѣде има по-добри мѣста и да го преселимъ, макаръ и противъ неговото желание, и да му дадемъ земя за работа. Ако го държимъ безъ поминѣкъ — да нѣма овце, да нѣма кокошки, да нѣма овощни дървета — какво може да очаква той и какво можемъ да очакваме и ние? Той нѣма да бѣде полезенъ нито на себе си, нито на държавата.

За онѣзи култури, които вече не се търсятъ на пазара. Тукъ отъ нѣколко време слушамъ, господата отъ Казанлъшко да казватъ, че розопроизводителитѣ се сплакватъ, че нѣма кѣде да дѣнатъ розовия цвѣтъ и розовото масло, че нѣмало пазари. Може би тѣ иматъ основание да се оплакватъ, но какво да прави държавата, когато розовото масло нѣма кѣде да се продаде, когато на европейскитѣ пазари вече има изкуствено розово масло, което е по-евтино — не познавамъ нито едното, нито другото — какво трѣбва да прави розопроизводителътъ? Държавата трѣбва да проучи този въпросъ и, ако трѣбва, да ги застави да сѣятъ култури, съ които тѣзи хора да могатъ да си създадатъ доходъ. Иначе всѣка година тѣ ще реватъ и пакъ на другата година ще сѣятъ и нѣма кѣде да продаватъ.

Единъ отъ колегитѣ намекна за лозарството. Вѣрно е, че докато не осигуримъ износа на виното и на гроздето, нѣма защо да засаждаме повече лозя. Азъ зная, че въ нашия край, когато лозарството бѣше по-малко, лозаритѣ бѣха по-добре. Сега сме длъжни да си изпиваме виното, безъ да има кой да плати поне акциза.

Ето защо, г-да, като се спирамъ на тѣзи нѣколко въпроси, азъ моля правителството да се занимае малко по-сериозно съ тѣхъ и да помисли — както днешното правителство, така и всички, които ще дойдатъ въ бъдеще — да вземе грижата въ най-скоро време да се изработи единъ планъ за стопанска политика, която никой да нѣма право да измѣнява въ течение на редъ години, като въ най-скоро време се приведе въ изпълнение, за да се подобри поминѣтъ на населението. Иначе не знамъ докъде бихме отишли. Ако всѣка година решаваме да даваме, отъ кѣде ще вземемъ, за да даваме, не мога да си обясня.

По въпроса за лихвата. Сѣбтамъ, че е неумѣстно да вземашъ на босия царвулитѣ. Ако това, което ще имъ бѣде дадено, го върнатъ, това е добре дошло. Азъ се съмнявамъ въ това, защото бедствието ще го има и презъ 1939 г. и презъ 1940 г.

Азъ мисля да се има предвидъ и единъ въпросъ, който не мислѣхъ да повдигамъ сега, но сѣбтамъ, че е необходимо да се повдигне — въпросътъ за задължителната застраховка и на посѣвитѣ, и на добитѣта. Този въпросъ трѣбва да се проучи. Нѣкога, въ 1931 г., тя е била въведена, обаче е била поставена на лоша основа и не е могла да просъществува. Задължителната застраховка на посѣвитѣ и на работния добитѣкъ днесъ не трѣбва да се отлага. Трѣбва да се предвиди пенсия на земеделеца, а сръдствата той ще си намѣри. Ние трѣбва само да проучимъ въпроса. Повтарямъ: дайте на земеделеца 9, а следъ това искайте отъ него 10.

Председателъ С. Мошановъ: Има думата народниятъ представителъ г. Кирилъ Минковъ.

К. Минковъ: (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Азъ съмъ отъ онѣзи народни представители, които старитѣ парламентаристи наричатъ „новаци“, т. е. отъ тѣзи депутати, които за пръвъ пѣтъ влизатъ въ тая свещена сграда.

Д-ръ Н. Сакаровъ: Всѣки е билъ най-напредъ новакъ.

К. Минковъ: Азъ влѣзохъ въ тая свещена сграда съ чувство на дългъ, съ ентузиазмъ да служа на българския народъ отъ села и градове, да служа на широкитѣ народни слоеве, и особено на българското село, което е грѣбнатѣтъ на българската държава. (Ржкоплѣскания)

Г. г. народни представители! Когато предъ насъ е сложенъ законопроектътъ за подпомагане на пострадалото население отъ суша и други природни стихии, азъ считамъ за мой повелителенъ дългъ да кажа нѣколко думи не за друго, а защото азъ съмъ отъ една околия, която страда не само отъ суша, но страда и отъ пороизца, и отъ наводнения. Това е Радомирската околия.

Г. г. народни представители! Радомирска околия, ако щете и цялата Югозападна България, е полубалканска областъ, въ която, поради това, че въ миналото е водена лоша стопанска политика — тамъ, кѣдето имаше гори, тѣ бѣха изсѣчени и днесъ нашиятъ хубавъ шопски край представлява едни голи баири — когато има по-силни дѣждове, това, което сме сѣяли по чукаритѣ, се отвлича отъ р. Струма или отъ нейнитѣ притоци, а когато има суша, каквато е настоящата, бедствието е още по-големо. Днесъ при тая голѣма и поразителна суша, радомирскитѣ земеделски стопанинѣ, които се надѣваше да събератъ малко зърно — не пшеница, а ръжъ — за да изхрани себе си и своитѣ деца, понеже всичко изгорѣ, вмѣсто да има жито до Коледа, той нѣма жито сега, когато настѣпва харманъ и не може да омѣси поне една погача, за да разбератъ децата му, че е харманъ.

Ето защо, г. г. народни представители, азъ считамъ, че правителството навреме внася този законопроектъ и че повелителенъ дългъ е на всички г. г. народни представители да го гласуватъ. Нѣкои отъ г. г. ораторитѣ се изказаха, че законопроектътъ не билъ навремененъ, че сушата била едно постоянно явление. И това се казва отъ хора, които въ миналото сѣ вземали участие въ управлението на страната! Е, добре, г-да, щомъ като е било постоянно това явление, защо не взехте мѣрки вие въ миналото, а чакъхте да дойде 1935 г.? Въ миналото имаше единъ фондъ за подпомагане при обществени бедствия, но този фондъ не отиваше за подпомагане на пострадалитѣ, а отиваше за съвсемъ други цели — да се назначаватъ надничари въ мини Перникъ, за да въртятъ бастунитѣ си изъ

Борисовата градина! (Ржкоплѣскания) Това бѣше станалъ фондътъ за подпомагане при обществени бедствия — единъ фондъ много навремененъ, много същественъ и отъ голѣмо значение за бедстващото население не само отъ Югозападна България, но ако щете и по цялото протежение на Стара-планина, отъ тамъ, отъ кѣдето излѣзе Ботевъ, отъ тамъ, отъ кѣдето излѣзе Левски. Тия хубави градове, за които сме чели въ миналото и за които имаше много хубава представа, тѣ вече наподобяватъ нашия обеднѣлъ Радомиръ.

Внесениятъ законопроектъ може би има недостатѣци. Но безъ него какво щѣхме да направимъ въ тия 30 и нѣколко заседания, когато спорѣхме за съвсемъ излишни работи и се отне времето както на Парламента, така и на правителството, да се загрижи за нѣкои по-сериозни въпроси, какъвто е днесъ сложениятъ на разглеждане въпросъ — за подпомагане бедстващото население? Нѣкои отъ г. г. народнитѣ представители казаха, че когато на туй бедстващо население житото ще се даде на кѣстувана цена, плюсъ лихва 8 или 10%, въ същностъ нѣмало да му се помогне, а положението му се отегчавало. Това съвсемъ не е право. Азъ имамъ най-големото право да говоря за това. На плодороднитѣ краища на майка България, какъвто е Старозагорскитъ, Делиорманъ, Добруджа, Бѣлослатинско, Шуменско, Пловдивско и т. н., Господъ е изсипалъ своето благословение, за да даде по-хубавъ плодъ на нашитѣ братя отъ тѣзи краища. Ние не имъ завиждаме, затова защото тѣ сѣ наши братя; ние желаемъ Господъ да даде и на насъ също такава богатство и такава плодородие. Както казахъ, нашитѣ бащи и дѣди сѣ заселили въ тия краища и въ тия планини въ миналото, когато тукъ е бушувалъ турскиятъ ятаганъ и всичко честно и доблестно е хващало Балкана. А нашитѣ полета въ болшинството си, какъвто е Свиленградското и др., тамъ, кѣдето вирѣятъ най-хубавитѣ тютюни, се владѣятъ и днесъ още отъ инородно население. И азъ считамъ, че сега тия наши братя българи отъ Северна и Южна България, земята на които Господъ е благословилъ да дава повече плодъ, ще трѣбва да се притечатъ на помощъ на бедстващото население. Тази помощъ ще я даватъ не отъ себе си, защото тя се плаща. Това население, което трѣбва да се изхрани, което очаква помощъ, то не е малко — то е къмъ 2 милиона души. И понеже държавата нѣма абсолютно никакви сръдства, то ще връща, но едва ли ще може да го върне.

Драги г. г. народни представители! Ако не се приеме този законопроектъ, азъ си задавамъ въпроса, задавамъ го и на васъ: отъ кѣде това население ще вземе своя насъщженъ хлѣбъ? И както казахъ въ началото, добѣръ или не, този законъ азъ считамъ, че е навремененъ. Ако утре Камарата си отиде, безъ да гласува този законъ, питамъ ви, какво ще прави това бедстващо население? Ето зашъ, азъ считамъ, че този законъ трѣбва да бѣде гласуванъ, а въ друго време и при другъ случай ще видимъ неговитѣ дефекти, които се изтъкнаха отъ нѣкои господа, които дефекти и азъ съзирамъ и ще трѣбва да бѣдагъ поправени. Но сега засега друго не може да се направи, освенъ да гласуваме този законъ единодушно. Нѣма защо да се винимъ, че билъ късно внесенъ, че не билъ навремененъ. Драги г. г. народни представители! Съ този законъ ще се даде помощъ на това бедстващо население, което, за съжаление, е на най-важнитѣ гранични пунктове. Като трѣгнете отъ Дунава и стигнете до грѣцката граница, до Кулата, населението не само страда отъ суша, но то си е бедствувало винаги и въ миналото. Това население, макаръ да граничи съ единъ народъ, какъвто е сръбскитъ, който има езикъ много сходенъ на нашия...

Председателъ С. Мошановъ: Оставете външната политика.

К. Минковъ: Не е по външната политика, — вие ще видите, че то държи здраво за своята националностъ (Ржкоплѣскания) и то служи за барикада между сърбизма и българизма.

Азъ настоявамъ чакъ по-скоро да се даде тази помощъ на това население. Въ бъдеще, при други условия, ще моля да се създаде единъ специаленъ законъ за подпомагане бедстващото население, защото при климатическитѣ и географски условия, при които тѣ се намиратъ, ще се прореди и тамъ нѣма да остане човѣкъ. Това население е здравомислящо и пропито съ чисто родолюбиво чувство, но когато огладнѣе, то не че ще се комунизиратъ или ще стане лѣво, но ще бѣде едно лошо тѣсто, отъ което разни демагози може да направятъ нѣщо, което ще пакости на държавата.

Ето защо, когато се свика наесен Камарата, азъ ще повдигна предъ почитаемото народно представителство въпросъ да се изработи специаленъ законъ, защото, както казахъ, едва ли ще останатъ тамъ така нареченитъ „шопи“, а ще отидатъ другаде да търсятъ поминъка си, вмѣсто да останатъ тамъ да умирайтъ и да се израждатъ. Отъ тази трибуна се говорѣше, че раждаемостта е намалѣла. Азъ ще ви кажа, че въпрѣки несподи и неволи, въ които е поставено населението въ Югозападна България, раждаемостта е засилена. Тамъ нѣма кѣща съ по-долу отъ 5 деца. (Ржкоплѣския) Тия господа, които говориха, че раждаемостта е намалѣла, забравятъ едно: ако нашиятъ селянинъ имаше именията на нѣкого си отъ 2—3 хиляди декара земя, не по 5—6 деца, а щѣше да има по 50—60 деца. (Смѣхъ и ржкоплѣския)

Безъ да отегчавамъ повече народното представителство, азъ ходатайствувамъ и моля то да гласува този законопроектъ, за да можемъ, когато отидемъ между нашитѣ бедствуващи избиратели, да имъ кажемъ, че народното представителство, че правителството и царьтъ се грижатъ за тѣхъ и че нѣма да ги оставятъ да гладуватъ и да мизерствуватъ. („Браво!“ и ржкоплѣския)

Е. Клятевъ: Понеже въпросътъ е достатъчно изясненъ и понеже се изказаха повече отъ 8 души, моля, съгласно правилника, да се прекратятъ дебатитѣ.

Председателъ С. Мошановъ: Има предложение за прекратяване на дебатитѣ. Които приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Председателъ С. Мошановъ: Има думата г. министърътъ на търговията, промишлеността и труда.

Министъръ С. Никифоровъ: Г. г. народни представители! Много полезни препорѣки съ изказаха въ дебатитѣ отъ вчера и днесъ по законопроекта, който е предметъ на вашето обсъждане, препорѣки, обаче, които, по моя преценка, можеха и трѣбваше да се направятъ, когато би се поставилъ на разискване единъ органически законопроектъ, евентуално, напр., законопроектъ за подпомагане на населението, пострадало отъ обществени бедствия. Но когато е поставенъ на разискване настоящиятъ чисто процесуаленъ законопроектъ, струва ми се, че тия препорѣки — безспорно, тѣ нѣма да останатъ безъ внимание не само отъ народното представителство, но и отъ правителството — ще бждатъ отнесени за включване въ перспективнитѣ текстове на други законопроекти които органически уреждатъ тази материя, но не и въ настоящия законопроектъ, който, както казахъ, е чисто процесуаленъ — урежда само техническата работа на Дирекцията за храноизноса, когато тя, при констатирано бедствие, трѣбва да даде заемообразно на пострадалитѣ отъ суша и други бедствия известни храни. Процедурата за даване и връщане на помощта, която настоящиятъ законопроектъ третира, понеже бѣше временна — отнасяше се само за годинитѣ 1935 и 1936, по силата на самия законъ, вотиранъ въ 1935 г. — азъ пожелахъ да ѝ дамъ ходъ, да остане въ сила и за 1938 г., за да може евентуално да се помогне по сжщата тая процедура на бедстващото и пострадало население отъ разни стихии, предимно отъ сушата.

Г. г. народни представители! Понеже азъ имамъ малко по-друга парламентарна школа. — обичамъ да говоря конкретно по поводъ на въпроса, и не винаги по всѣки въпросъ да казвамъ всичко, каквото зная — позволете ми да сведа въпроса точно въ рамкитѣ на законопроекта, който вие сте замолени отъ мене име, като представител на правителството, да гласувате. Касае се, следователно, г. г. народни представители, да дадемъ животъ на закона отъ 1935 г., като се утвърди и за 1938 г. процедурата, която той опредѣля, за даване отъ Дирекцията за храноизноса на пострадалото отъ суша население заемообразно храна и фуражъ. Тая дума „заемообразно“ е включена въ закона. Следователно, всичко онова, което ще се даде заемообразно, то подлежи на връщане, при опредѣлената отъ закона процедура. По такъвъ начинъ азъ, като управляващъ Дирекцията за храноизноса, ще бжда въ положение въ всѣки моментъ, когато отъ Министерството на вътрешнитѣ работи ми се каже, че, съгласно закона за общественитѣ бедствия, въ даденъ пунктъ има пострадало население, да заповѣдвамъ на Дирекцията за храноизноса да обслужи заемообразно съ храна пострадалото население.

Ето, това е всичкото, което трѣбваше да се каже по този законопроектъ. Нѣма защо да се отпочватъ дебати по общата стопанска политика на правителството, по

вносната и износната търговия, по дейността и задачитѣ на Дирекцията за храноизноса. Нѣма съмнение, тия дебати колкото и много полезни да сѣ — защото действително много хубави препорѣки се казаха отъ всички оратори — можеха да бждатъ спестени за Камарата и да бждатъ отнесени по други поводи и при други законопроекти, ще повтори, органически, по тази материя и които действително могатъ да оправдаятъ голѣмитѣ грижи на народния представител да излѣзе на трибуната и да препорѣча мѣрkitѣ, които държавата трѣбва да вземе за бедстващото и пострадало население.

И затова, г. г. народни представители, понеже законопроектътъ е чисто процесуаленъ, считамъ, че тѣзи бележки, които азъ си позволихъ да направя, сѣ достатъчни и ви моля да гласувате измѣненията, които, трѣбва да ви кажа, сѣ извънредно много дребни — тѣ сѣ технически наставления за улеснение на службата въ изработване на единъ или два списъка повече, въ отклонение на централата на Кооперативната банка да се намѣсва, като давамъ по-голѣми права на нейнитѣ клонове въ провинцията, тѣ да се намѣсватъ, за да не се замедлява процедурата. Въ края на краищата истинскиятъ смисълъ на законопроекта е въ измѣнението, което азъ правя на чл. 22 на закона отъ 1935 г., въ смисълъ, че неговото действие, съ всичкитѣ му постановления и тия малки технически поправки, продължава да бжде въ сила и за 1938 г.

Г. г. народни представители! Като ви моля да гласувате на първо четене законопроекта, азъ ви моля още, поради дребнитѣ технически поправки, които тоя законопроектъ внася въ закона отъ 1935 г., да благоволите да приемете да бжде гласуванъ по спешностъ и на второ четене. (Ржкоплѣския)

Председателъ С. Мошановъ: Г. г. народни представители! Ще гласуваме. Тия, които сѣ съгласни да се приеме по принципъ законопроектътъ за измѣнение и допълнение на чл. чл. 3, 4, 5, 17, 22 и 23 и за продължаване действието на наредбата-законъ за снабдяване нуждаещото се население, пострадало отъ суша и др. природни стихии презъ 1935 г. и пр. така, както се прочете, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Тия, които сѣ съгласни съ предложението на г. министъра за търговията и труда, да се пристѣпи къмъ второто четене на законопроекта по спешностъ, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г. секретаря да прочете законопроекта на второ четене.

Секретаръ С. Стателовъ: (Чете)

„ЗАКОНЪ“)

за измѣнение и допълнение на чл. чл. 3, „4, 5, 17, 22 и 23 и за продължаване действието на наредбата-законъ за снабдяване на нуждаещото се население, пострадало отъ суша и др. природни стихии презъ 1935 г., съ пшеница, ръжъ, смѣсъ и царевичъ за посѣвъ и изхранване и фуражъ за добитъка и за 1938 г.“

Председателъ С. Мошановъ: Тия, които сѣ съгласни да се приеме заглавието на законопроекта така, както се прочете, моля, да вдигнатъ ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Има думата министърътъ на търговията, промишлеността и труда.

Министъръ С. Никифоровъ: Г. г. народни представители! Моля да се направи следната стилистична поправка: втората алинея да се прочете като § 1, а първата алинея да се прочете като § 2. Това е единъ въпросъ на стилистика.

Секретаръ С. Стателовъ: Алинея втора става § 1. (Чете)
„§ 1. Въ чл. 3, ал. I, думитѣ „въ три екземпляра“ се замѣнятъ съ думитѣ „въ четири екземпляра“. Въ сжщата алинея следъ думата „изпраща единъ екземпляръ“ да се измѣни, като вмѣсто единъ екземпляръ последната изпраща два екземпляра“.

Председателъ С. Мошановъ: Има думата народниятъ представител г. Кръстю Лековъ Славовъ.

К. Славовъ: Г. г. народни представители! Въ 1935 г., когато се даваха хранитѣ заемообразно, на много хора се дадоха по 5 крини, особено царевича, и тѣ трѣбваше впо-

*) За текста на законопроекта, съобщенъ заедно съ мотивитѣ къмъ него, вж. прил. Т. I, № 26.

следствие да продадат 15 крини, за да се наплатят. Ето защо азъ сега предлагамъ: като се дадат 5 крини въ натура, впоследствие да се върнат пакъ 5 крини, а не въ пари.

Председателъ С. Мошановъ: Има думата народниятъ представителъ г. Петко Стояновъ

Петко Стояновъ: Понеже г. министърътъ желае по-скоро да свърши тая работа, ние нѣма да му правимъ въ това отношение никакви препятствия. Въ своитѣ кратки пояснения, обаче, той каза, че законопроектътъ е процесуаленъ, което не е вѣрно, защото законопроектътъ урежда едни взаимни отношения, единъ заемъ, и опредѣля, споредъ наредбата отъ 1935 г., че плащането може да става и въ натура, и въ пари. Когато вие казвате „заемообразно“, какъ трѣбва да се разбира това по отношение текста на законопроекта? Какъ ще се изплаща това, което ще бѣде дадено, съобразно размѣра на онѣзи нужди, които опредѣля наредбата — въ натура ли ще се плаща то, въ пари ли ще се плаща? Какво значи заемообразно? Заемообразно значи, че трѣбва да се върне, нали?

Министъръ С. Никифоровъ: Да.

Петко Стояновъ: Ама то се плаща. Заемообразно трѣбва да е нѣщо друго, отколкото е плащането. Моля да се поясни това.

Председателъ С. Мошановъ: Не виждамъ какво общо има този въпросъ съ тоя текстъ. И, освенъ това, на второ четене се дава думата, когато нѣкой иска да направи предложение за измѣнение или допълнение.

Г. г. народни представители! По § 1 така, както се прочете, има ли нѣкой да направи нѣкое предложение?

Обаждаатъ се: Нѣма.

Председателъ С. Мошановъ: Нѣма направено предложение.

Моля тия, които сѣ съгласни да се приеме § 1 така, както се прочете, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретаръ С. Стателовъ: Алинея първа става § 2. (Чете) „§ 2. Къмъ чл. 3 се прибави нова алинея: Списъцитѣ трѣбва да съдържатъ непремѣнно и следната графа: „количество декари, които съответниятъ стопанинъ ще засѣе.“

Председателъ С. Мошановъ: Тия, които приематъ § 2 така, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретаръ С. Стателовъ: Алинея трета и четвърта ставатъ § 3. (Чете) „§ 3. Въ чл. 4 да се заличатъ думитѣ „чрезъ своето централно управление“.

Въ сѣщия чл. 4 да се прибави въ края „като изпрати въ последната втория екземпляръ отъ списъка.“

Председателъ С. Мошановъ: Тия, които приематъ § 3 така, както се прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретаръ С. Стателовъ: Алинея пета става § 4. (Чете) „§ 4. Въ чл. 5, ал. II, да се постави нова алинея III: „Тия списъци, преди изпращането имъ въ Министерския съветъ, се провѣрватъ отъ Дирекцията за закупуване и износъ на зърнени храни, която представя последнитѣ чрезъ министра на търговията, промишлеността и труда въ Министерския съветъ.“

Председателъ С. Мошановъ: Има думата народниятъ представителъ г. Стефанъ Минковски.

С. Минковски: (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Азъ ще спра вашето внимание само върху начина, по който се внася едно измѣнение и едно допълнение на единъ вече спрѣлъ да действува отдавна законъ. Законътъ, който се измѣня и допълня съ сегашния законопроектъ, е създаденъ и публикуванъ въ „Държавенъ вестникъ“ въ 1935 г.; съ него се урежда бедственото положение на земеделски стопани, изпаднали въ таксва вследствие сушата презъ 1935 г. Онѣзи въпроси, на които е далъ разрешение този законъ, сѣ изчерпани навремето си. Законътъ е спрѣлъ своето действие и азъ смѣтамъ, че по-правилно е при такива случаи да се излиза съ новъ

законопроектъ и да се разглежда изцѣло поставениятъ въпросъ, защото бедственото положение, вследствие на сушата и градушкитѣ, презъ 1935 г. съ нищо не прилича на бедственото положение, което настѣпва сега презъ 1938 г. И ако законътъ е билъ достатъченъ да разреши всичко, каквото е трѣбвало да бѣде разрешено за бедствията презъ 1935 г., сѣщиятъ законъ сега не е достатъченъ.

Азъ ще изтъкна и друга една несъобразностъ въ това измѣнение и допълнение. Въ чл. 1 на наредбата-законъ отъ 1935 г. е казано, че задълженията се изплащатъ, т. е. отпуснатото жито се изплаща въ пари или въ натура на 1 септемврий 1936 г. Измѣнение на чл. 1 отъ наредбата-законъ въ настоящия проектъ нѣмаме. И ако се издаде въ брошура самиятъ законъ, ще имаме следното положение: чл. 1 ще си остане такъвъ, какъвто е, съ падежъ на плащанията „1 септемврий 1936 г.“ и най-накрая на закона ще стои чл. 22, който продължава действието на закона отъ 1935 г., безъ да добавя, че падежитѣ на плащанията, показани въ чл. 1 на закона, се промѣнятъ отъ 1 септемврий 1936 г. на 1 септемврий 1939 г. Това е една непълнота.

Министъръ С. Никифоровъ: Г. Минковски! Това автоматически следва отъ измѣнението на чл. 22. Нѣма да се плаща на 1 септемврий 1936 г., а на 1 септемврий 1939 г.

С. Минковски: Ама не е казано това въ чл. 22.

Министъръ С. Никифоровъ: Зная го това, но Ви казвамъ, че автоматически следва отъ измѣнението на чл. 22. Следователно, датата 1 септемврий 1936 г. ще стане 1 септемврий 1939 г.

С. Минковски: Сѣщиятъ срокъ има и въ чл. 14 на наредбата-законъ, кждето се казва, че се дава отсрочка на задълженията на ползувачитѣ се или на обявенитѣ за пострадали отъ сушата стопани — на всичкитѣ имъ задължения — до 1 септемврий 1936 г. И тукъ тая дата ще трѣбва да бѣде поправена или да се счита, че тия задължения на тия стопани, пострадали отъ сушата, се отсрочватъ до 1 септемврий 1939 г.

Министъръ С. Никифоровъ: Да, автоматически.

Д-ръ Н. Сакаровъ: Да, до 1 септемврий 1939 г. тѣ нѣма да платятъ нищо.

С. Минковски: Г. г. народни представители! Законътъ трѣбва да бѣде ясенъ, трѣбва да бѣде категориченъ, трѣбва да бѣде точенъ, за да не остане впечатлението, че ние създаваме ребуси и гатанки, които ще трѣбва да бѣдатъ разрешавани и тълкувани съ голѣми мъчности. Най-после законътъ се създава, за да бѣде прилаганъ, и ние не знаемъ дали всѣки ще умѣе еднакво да го прилага. Заради туй казвамъ: той трѣбва да бѣде ясенъ. И не би било зле, ако въ чл. 22 отъ проекта се прибави, че датата 1 септемврий 1936 г. въ наредбата-законъ се поправи на 1 септемврий 1939 г., за да не остане абсолютно никава мъчнотия при прилагането на закона.

Азъ само тази бележка искахъ да направя точно по проекта и мисля, че тя е умѣстна. (Рѣкопѣтскания)

Петко Стояновъ: Г. министърътъ ще я приеме.

Председателъ С. Мошановъ: Бележитѣ на г. Минковски се отнасятъ за § 6, кждето се говори за чл. 22. И действително, желателно е, г. министре, при § 6, чрезъ една Ваша декларация, да поясните това.

Сега, обаче, по § 4, който се прочете, нѣма направено никакво предложение за измѣнение.

Министъръ С. Никифоровъ: Въ § 4 думитѣ: „Въ чл. 5, ал. II, да се постави нова алинея III“, моля, да бѣдатъ замѣнени съ следнитѣ думи: „Въ чл. 5 следъ ал. II се добавя следната нова алинея“ и следва сѣщата алинея, както се прочете.

Председателъ С. Мошановъ: Тия, които приематъ § 4 така, както се прочете отъ г. секретаря, заедно съ измѣнението, което предлага г. министърътъ на търговията, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретаръ С. Стателовъ: Алинея шеста става § 5. (Чете)

„§ 5. Въ чл. 17 да се прибави нова алинея: „з. Натова-ренитѣ съ изработването на списъцитѣ лица, поменати въ чл. чл. 3 и 5, когато допуснатѣ грѣшки, поради небрежностъ.“

Министъръ С. Никифоровъ: Въ този параграфъ предлагамъ думата „алинея“ на първия редъ да се замѣни съ думата „точка“.

Председателъ С. Мошановъ: Тия, които приематъ § 5 така, както се прочете, заедно съ предложената отъ г. министра поправка — думата „алинея“ да се замѣни съ думата „точка“ — моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретаръ С. Стателозъ: Алинея седма става § 6. (Чете) „§ 6. Чл. 22. Наредбата-законъ за снабдяване на нуждаещото се земеделско население, пострадало отъ суша и др. природни стихии презъ 1935 г., съ пшеница, ръжъ, смѣсъ и дървеница за посѣвъ и изхранване и фуражъ за добитѣка („Държавенъ вестникъ“ бр. 198, отъ 4 септемврий 1935 г. и бр. 238, отъ 21 октомврий 1936 г.), остава въ сила и по отношение на земеделцитѣ-стопани, пострадали отъ суша и др. природни стихии и презъ 1938 г.“

Председателъ С. Мошановъ: Има думата народниятъ представителъ г. Стефанъ Цановъ. Само че моля конкретно да говорите.

С. Цановъ: (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Доста се говори по тоя въпросъ, всички нѣща се изясниха и, следователно, безъ да ни се припомня, трѣбва да бждемъ конкретни и кратки.

Азъ искамъ да кажа по чл. 22 само следното. Споредъ тоя членъ, наредбата-законъ отъ 1935 г. остава въ сила и презъ 1938 г. Съгласни сме съ това, но се налага да се направятъ нѣкои измѣнения и допълнения въ наредбата-законъ отъ 1935 г. Най-напредъ въ тази наредба-законъ е опредѣлена цената, по която се купуваха хранитѣ, раздавани на бедстващото население презъ 1935 г. За настоящата година цената още не я знаемъ. Азъ моля Народното събрание да разбере, че въпросътъ за цената на хранитѣ е единъ същественъ, най-голямъ въпросъ за насъ, по който въпросъ въ индустриални страни даже, като Чехословашко, сѣ ставали министерски кризи. Моля народното представителство да поиска отъ Министерския съветъ частъ по-скоро, докато още трае сесията, тая цена да бжде опредѣлена. Това е голѣмъ народенъ въпросъ, отъ който народното представителство не може да дезертира. Ние искаме да знаемъ каква ще бжде цената на хранитѣ. (Ржкоплѣскания) Азъ смѣтамъ, че въ никой случай цената на житото не може да бжде по-малка отъ 4 л. килограмътъ. (Гласове: „Е-е-е!“)

С. Стателозъ: Демагогия!

С. Цановъ: Ако бихъ имать време, мога да ви докажа, че това е една възможна цена. Въ Чехословашко сега е опредѣлена цената 5,50 до 6 л. килограмътъ. Навсѣгде по свѣта цената на пшеницата за вътрешния пазаръ е по-голяма, отколкото у насъ. Тя у насъ трѣбва да бжде 4 л. още повече и затова, че тая година нѣма да имаме ония количества, които нѣкои очакватъ.

Друго нѣщо. Нека не се безспокоимъ отъ това, че много ще обогатимъ земеделеца-стопанинъ. Всичко, което той ще вземе, ще го даде за данѣци на държавата, ще си купи най-необходимитѣ нѣща и паритѣ ще отидатъ въ ржцетъ на индустриалеца, занаятчията и работника. Той ще бжде само единъ трансформаторъ, презъ който ще минатъ тия 4 л., които ще му се дадатъ.

Азъ моля и г. г. министритѣ да разбератъ същността на тоя въпросъ и да не бламиратъ Парламента, като разрешатъ тоя въпросъ следъ като Парламентътъ си отиде. На ония, които разбиратъ голѣмото значение на тоя въпросъ, които схващатъ какъ той трѣбва да бжде разрешенъ, Парламентътъ може да окаже само помощъ, а нѣма да бжде прѣчка.

Друго — за цената, по която ще се даватъ хранитѣ на нуждаещото се население. Срамно е просто да се казва, че подпомагаме това население, като му взимаме комисиони и др. разноски 60 стотинки на килограмъ, а, съгласно наредбата отъ 1935 г., му вземаме и лихви още 32 стотинки. Когато въ нужда си помагаме единъ на другъ, никой не се осмѣлява да иска лихви и комисиони. Това не е помощъ, това е лихварство. И азъ правя конкретно предложение: никакви лихви за хранитѣ, които ще се даватъ на ония, които гладуватъ и които трѣбва да бжде подпомогнати! (Ржкоплѣскания) Земеделската базка може да понесе загубата на тая лихва. Тя, кждето срѣдната месечна заплата на чиновникъ е 5.000 л., ...

Нѣкой отъ нар. представители: Не е вѣрно.

С. Цановъ: Ще ви дамъ сведение за заплатитѣ. — ... може да намѣри възможностъ безъ лихва да подпомогне нуждаещото се население. После, предлагамъ: хранитѣ, които ще се раздаватъ на нуждаещитѣ се, да бждатъ превозвани по желѣзницитѣ безплатно. Искамъ също така и Дирекцията за храноизносъ за хранитѣ да не взема никакви комисиони.

И, най-после, едно друго предложение, което моля Министерския съветъ да има предъ видъ при подпомагане бедстващитѣ краища, особено пограничнитѣ, г. министре, тамъ, кждето е винаги нѣмотия, тамъ, кждето е винаги неурожай: хранитѣ да се даватъ не само като заемъ, но и срещу работа — работа, която ще отива за изпълнението на единъ стопански планъ за създаване поминѣкъ въ тия безпоминѣчни краища, какъвто планъ досега не сме имали, но какъвто трѣбва да се създаде частъ по-скоро, за да не се занимаваме всѣка година съ подобни въпроси. (Ржкоплѣскания)

Председателъ С. Мошановъ: Има постѣпило предложение отъ народния представителъ г. Кръстю Славовъ, съ което предлага: (Чете) „Въ чл. 22 да се прибави нова алинея, въ която да се впише, че връщането на хранитѣ да става въ натура“.

Министъръ С. Никифоровъ: Този въпросъ е разрешенъ въ чл. 8 на наредбата отъ 1935 г., кждето изрично е казано, че хранитѣ се връщатъ въ брой или въ натура.

С. Цановъ: Съгласете се, че въ помашкитѣ краища, каквото имъ дадете тая година, догодина не ще могатъ да ви го върнатъ. Да приемемъ да имъ се даватъ храни срещу работа — по пѣтищата да работятъ, за лесване да правятъ и пр.

Председателъ С. Мошановъ: На второ четене се правятъ само конкретни предложения, а не се изказватъ пожелания. По § 6 нѣма постѣпило никакво писмено предложение.

С. Цановъ: Моля г. министра да се съгласи съ това мое предложение.

Министъръ С. Никифоровъ: Стъ първата препорѣка на г. Цановъ — за цената на житото — азъ си взимамъ бележка, но понеже въпросътъ не е отъ моя компетентностъ, ще докладвамъ на г. министъръ-председателя и, каквото може, ще се направи. По другата му препорѣка — за помашкото бедстващо население — трѣбва да ви кажа, че има специално изработена наредба отъ Дирекцията за храноизноса, въ която се опредѣля начинътъ, по който това население ще се снабдява съ храни — като му се даватъ почти по костюми цени, безъ никаква печалба.

Д-ръ Н. Сакаровъ: Искамъ думата.

Председателъ С. Мошановъ: Само конкретно предложение ако имате.

Д-ръ Н. Сакаровъ: По конкретното предложение.

Министъръ С. Никифоровъ: Колякото се отнася за лихвата и комисионитѣ, не съмъ съгласенъ съ предложението, защото въ наредбата отъ 1935 г. е опредѣлено по какъвъ начинъ се даватъ хранитѣ. Независимо отъ това, съгласно закона за подпомагане при обществени бедствия, съ постановление на Министерския съветъ, бедстващото население се освобождава отъ всѣкакво заплащане. Затуй е безпредметно да измѣняме закона. Никжде досега отъ бедстващото население не е искано да заплаща хранитѣ, а, по решение на Министерския съветъ, тѣ сѣ опрощавани.

С. Цановъ: Срещу работа да бжде.

Н. Атанасовъ: Щомъ може да работи, да работи.

Министъръ С. Никифоровъ: Г. г. народни представители! Пакъ единъ въпросъ на стилистика: въ началото на § 6 моля да се прибавятъ думитѣ: „Чл. 22 добива следната редакция“ и следва редакцията, която се прочете отъ г. секретаря.

Председателъ С. Мошановъ: Има думата народниятъ представителъ г. д-ръ Никола Сакаровъ.

Д-ръ Н. Сакаровъ: Г-да! По самия текстъ нѣма какво да кажа, но по инцидентно направеното предложение или

препоръка по отношение цената на житото — която се определя, по реда, от Министерския съвет — ако не дойдем до разглеждане на законопроекта за 600-милионния кредит за Храноизноса, по който съм намислил да говоря, щом се прави това предложение, позволявам си да го попълня въ този смисъл: като се наравят всички калкулации за хранител от Дирекцията за храносиност и от Министерския съвет граничното условие трябва да бъде — по никакъв начин увеличение цената на хляба. Следователно, всички възможности трябва да бъдат използвани, но не може за сметка на една трета, на 40% от нашето население, което ще дава хранител си и за тях ще получи известна цена, да бъде заставена останалата част, две трети от населението, консуматори градски и селски и от планинските краища, да плаща по-скъп хляб. (Гласове: „Браво!“ и ръкоплескания) Това да се има предвид.

Министър С. Никифоров: Вемам акт от Вашата препоръка, г. Сакаров, и ще докладвам на г. министър-председателя.

На края на § 6 да се добавят думите, които предлага г. Стефан Минковски: „Датата въ чл. чл. 1 и 8 „1 септември 1936 г.“ става „1 септември 1939 г.“

Председател С. Мошанов: Г. г. народни представители! Тия, които сж съгласни да се приеме § 6 така, както се прочете от г. секретаря, заедно съ поправките, които г. министърът предлага, възприемайки предложението на народния представител г. Стефан Минковски, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретар С. Стателов: АLINEя осма става § 7. (Чете) „§ 7. Чл. 23. Настоящият законъ отменя всички други, които му противоречат.“

Министър С. Никифоров: Този § 7 да се измени така: „Досегашният чл. 22 става чл. 23“.

Председател С. Мошанов: Тия, които сж съгласни да се приеме § 7 тъй, както се предлага от г. министра, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема. (Вж. прил. Т. II, № 12)

Има думата г. министърът на правосъдието.

Министър И. Кожухаров: Г. г. народни представители! Моля да се прекрати днешното заседание, тъй като Министерският съвет е свикан на заседание по един въпрос, който трябва да се разгледа още понастоящемъ.

За утрешното заседание да имаме същия дневен ред, като първа точка бъде: първо четене законопроекта за печата — продължение разискванията.

Председател С. Мошанов: Тия, които сж съгласни за утрешното заседание да имаме същия дневен ред, който имаме днес, съ промената, предложена от г. министра на правосъдието, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Затварям заседанието.

(Затворено въ 18 ч. и 12 м.)

Председател: **СТОЙЧО МОШАНОВЪ**

Подпредседател: **Д. ПЕШЕВЪ**

Секретари: { **СТЕФ. СТАТЕЛОВЪ**
ЦВ. ПЕТКОВЪ

Началник на Стенографското отделение: **Д. АНТОНОВЪ**